

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Francie a její vztah k evropské integraci a

Evropské unii

Barbora Blažková

Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

Diplomová práce

Francie a její vztah k evropské integraci a

Evropské unii

Barbora Blažková

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2011

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2011

.....

Obsah

1	Úvod	1
2	Definice a vývoj evropské integrace, panevropské myšlení.....	3
3	Postoj Francie k evropské integraci	10
3.1	Prezidenti Francie a evropská integrace	10
3.1.1	Charles de Gaulle a Evropa	16
3.1.2	François Mitterrand a Evropa	21
3.2	Francie jako hnací motor evropské Integrace	24
3.2.1	Schumanův plán	24
3.2.2	Plevenův plán - Evropské obranné společenství (EOS).....	26
3.2.3	Delorsovo přispění k evropské integraci.....	29
3.3	Francie jako brzda evropské integrace	34
3.3.1	Krach EOS	34
3.3.2	Nesouhlas s přijetím Velké Británie do ES.....	36
3.3.3	Krise „prázdné židle“	41
3.3.4	Referendum o Smlouvě o EU (1992)	43
3.3.5	Referendum o smlouvě zřizující ústavu pro Evropu (2005).....	45
3.4	Postoj jednotlivých politických stran	48
3.4.1	Union pour un Mouvement Populaire (UMP).....	48
3.4.2	Parti Socialiste (PS)	49
3.4.3	Mouvement Démocrate (MoDem)	50
3.4.4	Parti Communiste Français (PCF)	51
3.4.5	Front National (FN)	51
3.4.6	Europe Ecologie - Les Verts (EELV)	52
3.5	Postoj Francie k rozšiřování EU	54
3.6	Euro	59
3.7	Cíle francouzského předsednictví EU	62
3.7.1	Francouzské předsednictví 2000	62
3.7.2	Francouzské předsednictví 2008	64
4	Závěr.....	67
5	Použitá literatura	68
5.1	Internetové zdroje	70
6	Resumé	76
7	Abstract.....	77

1 Úvod

Tato diplomová práce je určena čtenářům, kteří si chtějí udělat ucelený obrázek o Francii a jejím přístupu k evropské integraci a k vývoji Evropské unie, potažmo Evropských společenství.

Francie je v historii Evropy i světa velice důležitým státem. Je členem Severoatlantické aliance (NATO) a zakládajícím členem Evropské unie a Organizace spojených národů (OSN). Je jedním z pěti stálých členů rady bezpečnosti OSN a nedílnou součástí sdružení G8.

Je zajímavé sledovat historický vývoj francouzského vnímání jednotné Evropy, jakožto souboru příležitostí a hrozeb. Práce nabízí čtenáři detailnější pohled na přístupy, postoje a názory Francie očima jejích občanů a jejích politických činitelů.

Tato práce spadá do oboru politologie a obsahuje informace dotýkající se tématu historie, ekonomie, sociologie a kulturního zázemí Francie.

První kapitola předkládá čtenáři stručnou historii evropského integračního myšlení od dob starověku. Ukazuje, že myšlenka jednotné Evropy „táhnoucí za jeden provaz“ není v Evropě rozhodně jen otázkou posledního století.

Další kapitola vytváří přehled francouzských prezidentů Čtvrté a Páté republiky a jejich vztahů k evropské integraci. V detailu se pak věnuje dvěma bývalým prezidentům Charlesi de Gaullovi a Françoisovi Mitterrandovi. Oba hráli velkou roli ve formování Evropských společenství a ve vývoji integračních myšlenek.

Následující kapitoly rozdělují úlohu Francie v evropské integraci. Francie je iniciátorem vzniku Evropských společenství a tudíž i Evropské unie, přesto se v historii setkáváme s četnými snahami Francie klást překážky nezbytným procesům v zájmu integrace. Konkrétněji kapitoly

rozebírají Schumanův plán, první impuls pro poválečné sjednocení, Plevelův plán, snahu o vytvoření Evropského obranného společenství, politické snahy Jacquese Delorse, francouzské odmítní přijetí Velké Británie do ES, dlouhodobě vážnou situaci, která vyvrcholila krizí „prázdné židle“ a Lucemburským kompromisem a nakonec francouzská referenda z let 2000 a 2005.

Další kapitoly nabízejí pohled na největší a nejvlivnější francouzské politické strany a jejich přístup k prosazování názorů na Evropu ve svém volebním programu, na názor Francie na rozšiřování EU a na přijetí Eura.

Kapitola *Cíle francouzského předsednictví EU* se detailněji věnuje posledním dvěma předsednictvím, a to tomu z roku 2000 a z roku 2008.

Použitá literatura a zdroje jsou velmi různorodé. Pro obecné informace o Evropské unii vychází práce nejčastěji z knihy *Evropská unie* autorů Petra Fialy a Markéty Pitrové. Důležitým zdrojem pro konkrétní události se stal internetový server *European Navigator*, který shromažďuje oficiální dokumenty, rozhovory a články o všech důležitých událostech v historii ES/EU. Stejně posloužily i další servery, zabývající se stejným tématem, a to www.euroskop.cz a www.europa.eu.

Velká část použité literatury a zdrojů je napsána ve francouzském a anglickém jazyce, aby byla práce unikátní a poskytla čtenáři komplexní pohled na francouzskou roli v historii evropské integrace. Vzhledem ke komplikovanému přístupu k odborným cizojazyčným knihám je většina materiálů k nalezení na internetu.

2 Definice a vývoj evropské integrace, panevropské myšlení

Integrační snahy Evropy sahají až do starověku. Již v souvislosti s římským principátem mluvíme o tzv. *Pax Romana*, který předznamenal konec úřednické svévole. Římská říše se snažila sjednotit kulturní svět a usnadnit spolupráci mezi národy, což je vlastně prvopočátek integračních myšlenek. Za císaře Traiana dosáhla říše (*Imperium Romanum*) největšího rozmachu (od Hispánie po Arábii a Dácii). Snaha o vybudování Svaté říše římské patří k dalším pokusům o sjednocení Evropy. S vidinou světového míru vznikl za vlády Oty I. ve střední Evropě tento státní útvar s centrem v Německu.¹

Mnoho významných evropských osobností uvažovalo nad spoluprací mezi lidmi různých národů a mezi státy samotnými. Koncepce se lišily podle původu onoho myslitele. Byl-li autor koncepce z vládnoucí vrstvy, přemýšlel o integraci jako o nástroji pro rozšíření vlastní moci, a tím pádem i lepší obraně státu před případnými útoky zvenčí. Můžeme tak tuto koncepci považovat za související s vidinou světového míru. Je-li autorem filozof či politický myslitel, přemýšlí zejména o sjednocení kulturního, sociálního a intelektuálního zázemí, související s šířením křesťanských představ.²

Mezi konkrétní osobnosti, které se zabývaly myšlenkou integrace, řadíme například Pierra Duboise, Jiřího z Poděbrad, Dante Alighieriho či Maximiliena de Béthune, vévodu ze Sully. První plán, navrhující federativní uspořádání Evropy, přišel právě z Francie na počátku 14. století. Jeho autorem je již zmiňovaný Pierre Dubois³. Ten navrhoval spolupráci všech evropských vládců a vznik „nejkřesťanštějšího státu“ s jednotným mezinárodním soudem. Hlavním motivem o přemýšlení o

¹ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 9-10

² Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 33-34

³ Francouzský publicista, scholastik, právník a dvorní rádce krále Filipa IV. Byl autorem četných politických pamfletů. Žil přibližně mezi lety 1250 a 1321.

evropské federaci byla obava z možných útoků a z nájezdů Arabů. Případným konfliktům mezi státy samotnými pak mělo předcházet tzv. shromáždění šlechticů, které by mělo na starosti komunikaci mezi panovníky.⁴

Nebezpečí tureckých vpádů do Evropy zase inspirovalo českého krále Jiřího z Poděbrad. V roce 1462 vydal listinu *Congregation Concordie*, která předkládá myšlenku Unie evropských států se společným legislativním orgánem a soudním dvorem.⁵

Průkopníkem integračních myšlenek v novověku byl William Penn, anglický kolonizátor a zakladatel Pensylvánie. V roce 1693 vypracoval návrh evropského parlamentu. Počet mandátů jednotlivým státům zde odpovídá jejich ekonomickému výkonu.⁶ V roce 1963 vydal esej o míru v Evropě, kde zmiňuje zřízení evropského sněmu. Integrační ideje ho neopouštějí ani po příjezdu do Ameriky, kde roku 1967 navrhl unii anglických kolonií.⁷

Dalšími zvučnými jmény při myšlence evropské integrace jsou ve zkratce například nizozemský právník Hugo Grotius, jeden ze zakladatelů mezinárodního práva, švýcarský právník Emmerich de Vattel, autor pojednání *Právo národů*, Francouz Emeric Crucé, autor myšlenky týkající se celosvětové působnosti sjednocení států (předzvěst OSN), katolický kněz a diplomat Charles-Irénée Castel, abbé de Saint Pierre, autor díla *Návrh trvalého míru* a francouzští filozofové Jean Jacques Rousseau a Voltaire a německý filosof Immanuel Kant, kteří také vidí potřebu Evropu sjednotit.⁸

Návrh vytvoření Spojených států evropských pochází opět z Francie. Pochází z počátku 19. století a jejími autory jsou Claude Henri

⁴ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 11

⁵ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 34

⁶ Ibid.

⁷ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 13

⁸ Ibid., 14-15

de Rouvroy Saint Simon a Jacques Nicolas Augustin Thierry. Ve svém díle autoři uvažují o dvoukomorovém parlamentu na stavovském principu (druhá komora je tvořena zasloužilými představiteli šlechty).⁹ V de Saint-Simonově rozpravě *O reorganizaci evropského společenství, čili o nezbytnosti spojení národů Evropy do jediného politického organismu při zachování nezávislosti každého národa*, vydané v roce 1814, se její autor zmiňuje o důležitosti celoevropského míru a definuje povinnosti a práva Velkého parlamentu. Dále uvádí myšlenku, že Velký parlament může fungovat pouze za předpokladu, že všechny členské země přejdou k parlamentnímu zřízení.¹⁰

Napoleon I. Bonaparte byl prvním, kdo se o sjednocení Evropy skutečně pokusil. Tento francouzský císař se počátkem 19. století snažil vytvořit konfederaci, jež by fungovala pod řízením Francie a pomohla jí tak získat převahu nad ekonomicky vyspělejší Velkou Británií a Rakouskem, Pruskem a Ruskem. Po Napoleonově porážce byla vytvořena Svatá aliance, podepsaná v Paříži roku 1815. Původně šlo o koalici Rakouska, Pruska a Ruska, ke které se postupně přidávaly další státy s Francií v čele. Díky dílčím neúspěchům ale aliance v polovině 19. století zanikla.¹¹

Více prostoru je třeba věnovat Panevropskému hnutí. V jejím čele stál rakouský šlechtic, hrabě Coudenhove-Kalergi, jeden z nejvýznamnějších politiků dvacátého století. První vydání jeho spisu *Pan-Evropa* vyšlo ve Vídni v roce 1923. Kalergi považoval devatenácté století za století vlády Evropy a chtěl, aby to tak pokračovalo i ve století dvacátém. Důvody, proč by to tak nemuselo být, jsou odpoutání Británie a Ruska od Evropy, emancipace Asie a rozmach Ameriky. Díky technickým pokrokům se také zkracuje vzdálenost mezi zeměmi, a je proto potřeba je více semknout.¹²

⁹ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 16

¹⁰ Goněc, V. *Evropská idea I*. Brno 2000, 27-29

¹¹ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 17-18

¹² Coudenhove-Kalergi, R. N. *Pan-Evropa*. Praha 1993, 7-20

Podle Kalergiho je nezbytné, aby došlo ke sjednocení Evropy, tedy vytvoření pan-evropské federace. To se může stát buď dobrovolně, nebo ruským vítězstvím nad Evropou. Evropa už sice ztratila svou hegemonii, může si ale takto zachovat svou samostatnost a kulturu. Důležitou otázkou je podle Kalergiho příslušnost Anglie ke Spojeným státům evropským. Připojení Anglie k Pan-Evropě by podle něj bylo možné pouze v případě, že by zaniklo Britské impérium jako takové, tj. kdyby se Anglie zbavila Kanady, Austrálie, Indie a Jižní Afriky. Přesto by její připojení k Pan-Evropě jisté nebylo, vzhledem k jejím zřejmým silným kulturním a historickým vazbám na USA. Rusko by bylo pro Pan-Evropu také velkým přínosem a v mnohém je jí i vzorem. Rusko je čtyřikrát větší, než by byla Pan-Evropa a na rozdíl od ní není roztrženo do malých států, nýbrž tvoří jednotné území. Od sovětského Ruska navíc stále hrozí nebezpečí v podobě pokusu o celoevropskou komunistickou revoluci. Kalergi proto navrhuje uzavření Panevropského garančního paktu na ochranu hranice Pan-Evropy a zajištění evropsko-ruského míru.¹³

Kalergi kritizuje Společnost národů, která vznikla po první světové válce. Považuje ji za „pokus o rozšíření panamerické organizace států na celou zeměkouli“. Považuje ji za „bezmocnou instituci moci“ a „nespravedlivou instituci právní“. Přesto oceňuje její myšlenku a první snahu o evropskou integraci.¹⁴

Poukazuje na velkou nesourodost mezi 26 státy, které v té době tvoří Evropu a prorokuje válečný konflikt, který bude ještě horší než první světová válka. I po uzavření míru zde totiž Kalergi na různých místech cítí ještě otevřené rány. Jediné, co může zajistit mír je pan-evropský svaz a smířčí soud. Po zajištění vnitřního míru by bylo potřeba zajistit i mír

¹³Coudenhove-Kalergi, R. N. *Pan-Evropa*. Praha 1993, 22-39

¹⁴Ibid., 52-53

vnější, tedy mezi Pan-Evropou a dalšími velmocemi, Anglií, Ruskem, Pan-Amerikou a východní Asií.¹⁵

Kalergi vylučuje, že by v Evropě ještě existovala čistá rasa. Všechny národy jsou podle něj díky četnému stěhování národů smíšené. Jednotlivé národy tedy nemají společné předky, ale mají zcela jistě společné učitele a duchovní. Jedná se tak o jednotnou kulturu ducha. Pro fungování pan-evropské myšlenky je třeba, aby se národy mezi sebou poznaly a pochopily vzájemně svá kulturní dědictví. Co se týče faktického rozdělení Evropy, Kalergi má jednoznačný názor: „Je jenom jeden radikální způsob trvalého a spravedlivého řešení evropských hraničních otázek: neposunovat hranice, ale zrušit je!“¹⁶

Evropští mocnáři propagovali myšlenku Panevropy a mezi lety 1929 a 1935 dojednávali podmínky jejího fungování. V čele propanevropského přístupu stál Aristide Briand, francouzský ministr zahraničí. Rok 1933 ale znamenal zlom pro veškeré snažení. Nacistické Německo unii zakázalo a její přívržence pronásledovalo. Během druhé světové války se unie soustředila na vedení protihitlerovské koalice a po druhé světové válce už svůj vliv nadobro ztratila, jelikož panevropské myšlenky začaly být považovány za utopické.¹⁷

Po druhé světové válce byla myšlenka míru živější než kdy jindy. Myšlenka spolupráce evropských států v míru a jejich vzájemná pomoc, která by vedla k hospodářskému růstu, byla pro všechny zajímavá. Již v roce 1946 nabádá britský ministerský předseda Winston Churchill Evropu, aby nechala nacistické zlo za sebou a vytvořila Spojené státy evropské. Toho se chtělo ujmout Hnutí za spojenou Evropu, ve kterém se od prosince 1947 angažovali hrabě Coudenhove-Kalergi, Winston Churchill, Duncan Sandys¹⁸ a další. V roce 1948 dosáhli svolání

¹⁵ Coudenhove-Kalergi, R. N. *Pan-Evropa*. Praha 1993, 58-64

¹⁶ *Ibid.*, 83-92

¹⁷ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 20-22

¹⁸ Britský politik, konzervativec, předseda vlády v padesátých a šedesátých letech 20. století

Evropského kongresu a tím i založení Rady Evropy (která měla zajistit zapojení Německa do poválečné spolupráce) a vyhlášení Charty lidských práv a svobod. Zakládajících zemí Rady Evropy bylo deset, dnes má členů 47.¹⁹

Poválečná Evropa potřebovala co nejrychleji obnovit průmysl, zemědělství a infrastrukturu. K tomu měl dopomoci tzv. Marshallův plán z roku 1947, silně podporovaný americkým prezidentem Harry Trumanem. Autor konceptu, tehdejší americký ministr zahraničí George Catlett Marshall, prohlásil: „Je logické, že Spojené státy by měly udělat vše, co je v jejich silách, aby světu napomohly k návratu k normálnímu ekonomickému prostředí, bez kterého není možná politická stabilita a zajištění míru. Naše politika není namířena proti žádné zemi nebo doktríně, ale proti hladu, bídě, zoufalství a chaosu. Jejím účelem by měla být obnova fungující ekonomiky ve světě, jež umožní vznik takových politických a sociálních podmínek, ve kterých mohou existovat svobodné instituce.“²⁰

SSSR plán odmítl a donutil k tomu i další státy, mezi nimi i ČSR. Byla vytvořena Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC), která pomohla koordinovat rozdělení asi 13 miliard dolarů, které do Evropy zainvestovaly USA.²¹

Vlivem amerických peněz dochází k rozdělení Evropy na bohatý Západ a zaostalý Východ. Toto rozdělení ještě umocňuje Západní unie (ZU), vznikající na základě Bruselské smlouvy (1948) mezi státy Beneluxu, Francie a Velké Británie. O rok později vzniká Severoatlantická aliance (NATO). V roce 1950 se nad Evropou stále tyčila hrozba studené války, ozbrojeného konfliktu mezi Východem a Západem. Jediným řešením možných rozporů se zdálo být usmíření dvou věčných rivalů, Francie a Německa. Odpovědí byl Schumanův plán (podrobněji viz

¹⁹ Dušek, J.. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 23-26

²⁰ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 44

²¹ Ibid., 44-45

kapitola 3.2.1 Schumanův plán), jenž inicioval vznik Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). V padesátých letech se pak spolupráce rozšířila i na další odvětví a vzniká Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom). EHS se stalo centrem evropských integračních myšlenek a jako cíl si stanovilo vytvoření společného trhu s volným pohybem osob, zboží, služeb a kapitálu.²²

²² Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 28-32

3 Postoj Francie k evropské integraci

3.1 Prezidenti Francie a evropská integrace

Ve Francii je post prezidenta důležitější pro veřejné mínění než v jiných státech. Francouzi jsou nacionalisté a svému prezidentovi věří. Období, kterým se tato diplomová práce zabývá, je dlouhé. Je to více než šedesát let historie. Během té doby se ve Francii vystříдалo několik hlav státu. Historicky jsou pro dějiny evropské integrace nejzajímavější dva prezidenti, a to je Charles de Gaulle a François Mitterrand, proto jim budou věnovány samostatné kapitoly.

V době, kdy Jean Monnet předával Robertu Schumanovi svůj plán namírovou a fungující Evropu, stál v čele Francie **Vincent Auriol**. Do úřadu nastoupil ve svých dvašedesáti letech a podílel se na schvalování ústavy pro tehdejší IV. Republiku.²³

V roce 1954 se ve svých dvaasedmdesáti letech stal prezidentem Francie **René Coty**. Za jeho funkčního období už existovalo ESUO a vzniklo EHS a Euratom.²⁴

Následuje funkční období **Charlese de Gaulla**, který byl zvolen hned dvakrát. Po jeho předčasné rezignaci ho vystřídal **Alain Poher**. Ten se stal dočasným prezidentem ještě jednou, a to v roce 1974, kdy nastoupil po Georgesu Pompidouovi, který zemřel ve funkci. Vzhledem k jeho krátkému funkčnímu období ale Poher velký vliv na dějiny Evropy neměl.

Georges Pompidou vedl Francii v letech 1969 až 1974. Nastoupil po rozporuplném Charlesi de Gaullovi. Pompidou a de Gaulle spolu spolupracovali již od roku 1944, kdy se Pompidou stal jeho poradcem²⁵

²³ *Vincent Auriol (1884 - 1966)* [online].

²⁴ *René Coty (1882-1962)* [online].

²⁵ Charles de Gaulle působil v roce 1944 jako předseda prozatímní francouzské vlády.

v otázkách vzdělání a ekonomiky.²⁶ Pompidou byl de Gaullovou politikou velmi ovlivněn, neboť za jeho vlády zastával funkci předsedy vlády. Přesto okamžitě po nástupu začal bojovat s de Gaullovým smíšeným přístupem ke Společenství. Některé názory ale oba muži sdíleli stoprocentně, a to nenávist k supraracionalismu a přiklání se k intergovernmentalismu. Co se týče rozšiřování ES, nebyl Pompidou zcela rozhodnut, na kterou stranu se přiklonit. Na jednu stranu potřeboval pro vykonávání svého úřadu podporu gaullistů, pro něž se vetování britského vstupu stalo posvátným, na druhé straně odvolání veta by Francii pomohlo ve znovuzískání důvěry partnerů v ES a zvýšilo by to tak vliv Francie. Argument, který ho nakonec přesvědčil k souhlasu s rozšířením, byl ekonomického rázu. Na konci šedesátých let se Francie potýkala s hospodářskými těžkostmi, kdežto Německu se naopak výrazně dařilo. Pod vedením nového kancléře Willyho Brandta chtělo Německo navázat silné obchodní styky s Východní Evropou a Sovětským svazem. Pompidou předpokládal, že pokud se Velká Británie přidá k ES, pomůže Francii fungovat jako západní protipól k německým východním záměrům.²⁷

Na prosinec roku 1969 svolal Georges Pompidou summit, který se konal v nizozemském Haagu. S odchodem de Gaulla bylo najednou rozšiřování opět v centru pozornosti a státy začaly mít pocit, že je na čase posunout ES opět o kousek dál. Slogan, který na závěr Pompidou vyslovil, zněl: „Dokončení, prohloubení, rozšíření“. Tím *dokončením* myslel dokončení společné zemědělské politiky, ke kterému nedošlo v důsledku krize „prázdné židle“. *Prohloubení* se týká kompetencí ES a *rozšíření* se samozřejmě týkalo v první řadě Velké Británie, ke kterému došlo v roce 1973.²⁸ Aby se Pompidou vyhnul negativním emocím ve své

²⁶ Palmer, A. *Who's Who in World Politics*. Londýn 1996, 288

²⁷ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 170-171

²⁸ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 97

zemi, vyhlásil v roce 1972 na téma Velká Británie a ES referendum. Navzdory malé účasti se většina občanů vyjádřila „pro“.²⁹

V roce 1974 nastoupil po Pompidouově smrti na jedno funkční období **Valéry Giscard d'Estaing**. Za Pompidouovy vlády on sám pracoval jako ministr financí, a to v letech 1962 až 1974. Za jeho vlády procházela ES obdobím hospodářské stagnace a politických těžkostí, které brzdily proces evropské integrace.³⁰ Jeho německým protějškem byl kancléř Helmut Schmidt a obě hlavy státu spolu po celých sedm let vycházely výborně a byly přáteli. V době, kdy Komise procházela špatným obdobím a byla demoralizovaná a slabá, francouzsko-německá aliance byla jedinou hybnou silou ES.³¹

Giscardovým největším příspěvkem byla Evropská rada, kterou slavnostně vyhlásil na summitu v Paříži v roce 1974. Francie v tomto roce předsedala Společenství a Giscard chtěl, aby se zástupci členských zemí ES pravidelně scházeli, a to bez zástupu poradců. Zástupci se dohodli na setkávání třikrát ročně a zpečetili svou dohodu v tzv. Pařížské deklaraci.³² Giscard také organizoval každoroční setkání zástupců těch nejprůmyslovějších zemí, později známých jako G7.³³

Evropská rada prokázala svou důležitost už na konci sedmdesátých let při pokusu o vytvoření evropského monetárního systému. A přestože je Giscard s EMS (Evropský měnový systém) velmi často spojován jako jeho iniciátor, na poslední chvíli málem jednání zastavil v obavě, jaký bude mít EMS dopad na společnou zemědělskou politiku.³⁴

V roce 1974 ho nahradil François Mitterrand (kterému je věnována jedna s dalších kapitol). Přesto se Valéry Giscard d'Estaing z politického života nestáhl a pro Evropu je důležitý dál. V letech 2002 až 2003

²⁹ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 171

³⁰ Palmer, A. *Who's Who in World Politics*. Londýn 1996, 138 - 139

³¹ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 127-128

³² Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 208

³³ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 128

³⁴ Ibid., 128

předsedal Konventu o budoucnosti Evropy. „Určil tři základní fáze jeho postupu, jejichž smyslem bylo zjistit, „co očekávají Evropané od Evropy na začátku 21. století“, specifikovat další postup a formulovat závěrečné doporučení.“ Úkolem Konventu bylo také přivést k životu myšlenku euroústavy, takže v červenci 2003 prezentoval Konvent Návrh Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu.³⁵

Jacques Chirac je jméno, které má pro Francii velký význam. Po Françoisi Mitterrandovi se v roce 1995 ujal vlády a v čele Francie setrval až do roku 2007. Dříve působil ve vládě jako ministr zemědělství, ministr průmyslu a později jako předseda vlády za prezidenta Giscarda. Jejich vztah byl ale komplikovaný, neboť Chirac mnohem více inklinoval ke gaullismu než Giscard. Chiracova vláda začala rozhodnutím o pokračování jaderných testů v Pacifiku a razantnějších vojenských akcích v Bosně.³⁶

Chirac se zasloužil o vývoj Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) v Evropě. Po ratifikaci Amsterodamské smlouvy je zřejmá snaha prohloubit SZBP. Podle Michaela Smithe z univerzity v Aberdeenu je jedním z důvodů této změny „významný obrat ve stanoviscích Francie a Velké Británie, které do této doby zastávaly k rozvoji evropské obranné politiky smíšené, či dokonce (v případě Británie) rezervované postoje.“ První impuls k projednání této otázky podal britský premiér Tony Blair v říjnu roku 1998 na neformálním zasedání Evropské rady v Pörtschachu. Na to navazovalo neformální jednání ministrů obrany a dále pak dvoustranné jednání mezi francouzským prezidentem Chiracem a britským premiérem Blairem. „Výsledkem rozhovorů byla tzv. deklarace ze Saint-Malo, která obsahovala výzvu k vytvoření společné evropské obrany, včetně odpovídajícího operačního a vojenského zázemí. Cílem mělo být shromáždění dostatečných kapacit k vedení operací na těch

³⁵ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 174 - 176

³⁶ Palmer, A. *Who's Who in World Politics*. Londýn 1996, 77

místech a v těch případech, kdy se NATO z nějakého důvodu nemůže konfliktu zúčastnit.“³⁷

V roce 2004 se neubráníl politickým tlakům a byl nucen ustoupit a vyhlásit referendum v otázce přijetí Evropské ústavy. Během svého každoročního projevu na Den Bastily prohlásil: “Francouzských občanů se to týká přímo, a proto bude také konzultována přímo; proto bude vyhlášeno referendum.“ Referendum dopadlo neúspěšně, a Francouzi Euroústavu odmítli. (podrobněji viz kapitola 3.3.5 Referendum o smlouvě zřizující ústavu pro Evropu (2005)).³⁸

Od roku 2007 až do současnosti vede Francii v mnohém kontroverzí **Nicolas Sarkozy**. Již za rok od svého nástupu do funkce se Sarkozy přímo účastnil evropského integračního procesu, když Francie roku 2008 Evropské unii předsedala (více informací viz kapitola 3.7.2 Francouzské předsednictví 2008). Kromě priorit, uvedených ve zmíněné kapitole, měl Sarkozy osobní podíl na přípravě jiného projektu, a to Unie pro Středomoří.

„13. července 2008 Nicolas Sarkozy spolu s Angelou Merkelovou v Marseille spouští projekt Unie pro Středomoří, který má za cíl vybudovat spolupráci mezi EU a Severní Afrikou a Blízkým Východem. Projekt má vdechnout novou sílu Barcelonskému procesu Euro-středomořských partnerství, který byl spuštěn v roce 1995. Jeho cíle jsou: mír a bezpečnost, investice do environmentálního rozvoje, rozvoj efektivních civilních obranných mechanismů, vytvoření mořských dálnic jako alternativy k nákladní dopravě na již nasycených cestách.“³⁹

Barcelonský proces byl zahájen v listopadu roku 1995 ministry zahraničních věcí tehdejších patnácti členů Evropské unie a čtrnácti středomořských partnerů. Opíral se o Barcelonskou deklaraci a připravil

³⁷ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 633 - 634

³⁸ Black, I. *Chirac agrees to a vote on EU treaty*. [online]

³⁹ *Přehled předsednických zemí EU: Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]

základ pro budoucí Euro-středomořské partnerství. Toto nové spojenectví fungovalo na principech společného vlastnictví, dialogu a spolupráce a snažilo se vytvořit ze Středomoří region, kterému by dominoval mír, bezpečnost a prosperita. Partnerství se týkalo tří základních bodů, kterými byli: politický a bezpečnostní dialog, ekonomické a finanční partnerství a sociální, kulturní a lidská spolupráce.⁴⁰

V roce 2004 byla zavedena Evropská politika sousedství (EPS) a z Barcelonského procesu se tak stalo různorodé fórum dialogů a spolupráce mezi Evropskou unií a jejími středomořskými partnery. Unie spolupracuje se všemi partnery velice úzce, aby si s nimi dokázala vybudovat podpůrné programy pro změny v ekonomice a reformy, které odrážejí specifické potřeby toho kterého státu. Tyto snahy jsou financovány z fondů EPS.⁴¹

Jak již bylo řečeno, projekt Unie pro Středomoří byl znovuzrozen v roce 2008. Sarkozymu se podařilo přilákat do Paříže 42 hlav států a vlád, mezi nimiž byli i vyložení nepřátelé (Izraelci a Palestinci, Sýrie a Libanon, atd.). "Tento sen se stává skutečností," prohlásil po summitu optimisticky Sarkozy. Oproti původnímu Barcelonskému procesu už ale Unie pro středomoří nepočítá se všemi státy EU, ale pouze se středomořskými sousedy. Dojde tedy k vyloučení Británie a Německa a k naprosté dominanci Francie.⁴²

Sarkozy a jeho kolegové navrhli pro začátek šest oblastí, na které je třeba soustředit se nejdříve: napravení znečištění Středozemního moře, dálnice a mořské cesty, civilní ochrana, středomořský solární program, Euro-středomořská univerzita a rozvoj středomořských společností.⁴³

⁴⁰ *The Barcelona Process* [online]

⁴¹ Ibid.

⁴² *Union pour la Méditerranée: le financement des projets reste flou* [online]

⁴³ Ibid.

Francouzsko-arabské přátelství panuje již dávno a nejsilnější bylo asi za dob Jacquese Chiraca. Vyvstávají otázky, co je důvodem tak věrné náklonnosti Francie. Někteří tvrdí, že jde o voliče muslimské menšiny ve Francii, druzí se domnívají, že jde o ropu. Sarkozy se již krátce po svém nástupu do funkce prezidenta vydal do Severní Afriky, konkrétně do Tuniska, Maroka a Alžírsku, kterému už v minulosti slíbil jménem všech schengenských zemí urychlení vízových procedur. Dále pozval do Francie znepřátelené libyjské síly, aby se snažil zajistit mír v této oblasti.⁴⁴

V Tripolisu, hlavním městě Libye, pomohl také vyřešit aféru pěti vězněných bulharských zdravotních sester a dále slíbil Libyi jaderný reaktor, což je v jasném rozporu s politikou EU, nemluvě o plánované dodávce zbraní na libyjské území.⁴⁵

Co se týče Sarkozyho obecného přístupu k evropské integraci, z četných článků světových deníků (například britský Guardian nebo francouzský Le Post) je zřejmé, že jí Sarkozy nechce bránit. V roce 2008 navrhoval například intenzivnější integraci vojenských sil v Evropě, chtěl vytvořit nové instituce v rámci EU a na začátku roku 2011 se snažil působit jako „velký Evropan“, když se nechtěl vzdát eura, přestože má v ekonomickém světě problémy. Naopak vyzval ke změně mezinárodního monetárního systému.

3.1.1 Charles de Gaulle a Evropa

Charles de Gaulle je známý svým vlastenectvím a svou bezvýhradnou láskou k Francii, která již v některých momentech hraničila s nacionalismem.⁴⁶ Legendární je jeho věta „Celý život jsem si utvářel vlastní představu Francie,“ kterou začíná první kapitola jeho Válečných

⁴⁴ Fingerland, J. *Francie a orient* [online]

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 3

paměťí.⁴⁷ Po celý svůj život si zanechával nemalý odstup ke všem nadnárodním institucím a byl znám prosazováním národního státu. Přestože způsobil v ES v šedesátých letech několik krizí, jeho příspěvek k evropské integraci má pozitivní dopad.⁴⁸

Když se v roce 1940 stal dočasně generálem francouzské armády, umožnilo mu to setkat se například s Winstonem Churchillem, přemýšlet o myšlence britsko-francouzské unie a připravit její návrh. Povzbuzoval Francouze k boji proti nacistickému Německu a byl proto kapitulantskou vládou odsouzen k trestu smrti.⁴⁹ „Jsem si jist, že přijdou další a připojí se k nám. Nyní slyším, že mi Francie odpovídá. Zvedá se ze dna propasti, kráčí, stoupá po úbočí. Oh, matko, takoví, jací jsme, jsme zde, abychom vám sloužili.“⁵⁰

Zůstal v Londýně a založil zde *Hnutí svobodných Francouzů*. Dostalo se mu podpory několika kolonií a mohl tak organizovat útoky z rovníkové Afriky na Italy dobytou Libyi a osvobodit ji. Postupně hráli *Svobodní Francouzi* větší a větší roli ve vývoji druhé světové války, zejména po napojení na odbojové hnutí. Po osvobození Francie v roce 1944 byla v Paříži ustavena nová vláda v čele s generálem de Gaullem, národním hrdinou, o jehož vlastenectví nemohlo být pochyb.⁵¹

Z čela vlády musel de Gaulle odejít po tom, co parlamentní volby vyhráli komunisté a jejich levicové názory se nepodařilo s těmi de Gaullovými sesynchronizovat. Založil politickou stranu *Sdružení Francouzského lidu* (RPF) a snažil se získat vliv v politickém dění ve Francii.⁵²

Návrh Evropského obranného společenství (podrobněji viz kapitola 3.2.2 – Plevelův plán – Evropské obranné společenství (EOS)) vyvolal

⁴⁷ Agulhon, M. *De Gaulle : Dějiny, symbol, mýtus*. Praha 2005, 13

⁴⁸ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 64

⁴⁹ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 4-6

⁵⁰ Agulhon, M. *De Gaulle : Dějiny, symbol, mýtus*. Praha 2005, 15-16

⁵¹ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 4-6

⁵² Ibid., 6-7

ve Francii veliký rozruch. Znamenalo by to totiž možnost pro Německo, aby mohlo obnovit svou armádu. De Gaullova RPF se postavila výrazně proti EOS z důvodu bezpečnosti, ale zčásti také kvůli zmiňované de Gaullově skepsi vůči nadnárodním orgánům. Po neúspěchu de Gaulle stranu rozpustil a sám se stáhnul do ústraní, odkud sledoval divokou politickou situaci ve Francii v padesátých letech.⁵³

Vládní krize v roce 1958 v souvislosti s Alžírským pokusem o převrat katapultovala de Gaulla opět do popředí politického dění. Stal se předsedou vlády ve Čtvrté republice, nechal vypracovat návrh nové ústavy a dal tak možnost založení Páté francouzské republiky. Prezidentem byl zvolen sám de Gaulle. Okamžitě se pouští do snahy získat pro Francii výjimečné postavení, například požaduje stejný vliv v NATO, jako měla Británie a USA. V této době se řeší otázky EHS a Euratomu. K překvapení všech de Gaulle přijímá přednesené podmínky a neklade těmto nadnárodním celkům žádné překážky. Nejspíš proto, že se oba týkají ekonomických otázek, které prezidenta příliš nezajímají.⁵⁴

Naopak otázka, která ho zajímala velice, je Společná zemědělská politika (SZP). De Gaulle viděl v Evropských společenstvích možnost, jak zmodernizovat rozsáhlou, ale neforemnou oblast francouzského zemědělství. Řešením byla právě SZP, která by Francii zajišťovala trvalé odbytiště jejích produktů, zajišťující vysoké ceny i v případě, že by došlo k poklesu cen na světových trzích a zároveň by se mohla podílet na vývozu nadbytečné produkce ze samotných ES.⁵⁵

Společná zemědělská politika tak vděčí za svůj vznik právě de Gaullovi. V šedesátých letech se jí podařilo pomoci při restrukturalizaci

⁵³ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 7-8

⁵⁴ *Ibid.*, 8-9

⁵⁵ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 64

upadajícího zemědělství Západní Evropy. Na základě SZP vznikla také průmyslová celní unie a jednotný celní tarif.⁵⁶

Charles de Gaulle byl obdivován za neutuchající snahu vyřešit německou otázku. Když v roce 1946 opouštěl politickou scénu, prosazoval ještě sankční politiku vůči Německu, které bylo v té době rozdělené a slabé. Když se v roce 1958 vracel, přišel s naprosto opačným postojem a s Německem, které už se stihlo dostat z průmyslové krize, započal usmiřovací proces.⁵⁷ Jeho politika „détente“ byla pověstná „uvolněním mezinárodního napětí a hledáním cest ke spolupráci“. Přesto chtěl být připraven na případné konflikty a silně podporoval vývoj atomové bomby, kterou by Francie disponovala. Připravoval setkání čtyř mocností (Francie, Rusko, Velká Británie, USA) v Paříži, čímž chtěl posílit mezinárodní význam Francie. Přes jeho obrovské úsilí nebyla jednání úspěšná.⁵⁸

EHS se ukázalo jako užitečná spolupráce šesti členských států. Přesto se zde názory de Gaullovy Francie začaly rozcházet s přístupy ostatních zemí. Přestože se většina států shodla na myšlence „Vlasti Evropa“ (Vaterland Europa), de Gaulle prosazoval volnější spolupráci a „Evropu vlastí“ (Europe des Patries). Víc než tento rozpor ale evropské integrační pokusy zpomalovala de Gaullova nechuť k přijetí Velké Británie do společenství (podrobněji viz kapitola 3.3.2 – Nesouhlas s přijetím Velké Británie do ES). V roce 1961 britská vláda oficiálně požádala o přijetí do EHS a její odmítnutí vedlo k ochladnutí vztahů mezi Francií a Británií.⁵⁹

Obrovským úspěchem Charlese de Gaulla, který má jistě celoevropský význam, bylo urovnání francouzsko-německých vztahů,

⁵⁶ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 64-65

⁵⁷ Ibid., 65

⁵⁸ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 9-11

⁵⁹ Ibid., 11-12

kteře vrcholilo jeho cestou po SRN na podzim roku 1962. V roce 1963 došlo k podpisu Smlouvy o francouzsko-německé spolupřáci.⁶⁰

Po svém znovuzvolení do úřadu prezidenta v roce 1966 učinil hned dva zásadní kroky. Aby zdůraznil nezávislost Francie, nechal ji vystoupit z NATO a zároveň se snažil o vtažení SSSR do evropské politiky. Nepřímou prý dokonce inicioval uspořádaní celoevropské konference o bezpečnosti a spolupřáci.⁶¹ V posledních letech zaměřil své aktivity na podkopání autority NATO a na budování vztahů s SSSR a jejími „satelitními státy“ Polskem, Rumunskem, Československem, Bulharskem a Maďarskem. Tyto snahy se ale setkaly s obrovským neúspěchem. Zároveň také díky těmto snahám zanedbával Charles de Gaulle vnitřní politiku Francie, což se mu nakonec stalo osudným.⁶²

Rok 1968 byl v Evropě poznamenán jak Pražským jarem, tak studentskými nepokoji nebývalých rozměrů ve Francii a Německu. De Gaulle se ke studentům postavil radikálně, nechal proti nim zasáhnout policii a odmítl ustoupit jejich požadavkům. To se ale neseťkalo s úspěchem a studentské nepokoje rázem přerostly v národní povstání, jehož se účastnilo asi půl milionu lidí a jehož nálada vyústila v otevřený boj proti de Gaullovi. Tento konflikt způsobil vypsaní nových parlamentních voleb. Nečekaným výsledkem bylo drtivé vítězství gaullistů a jejich spojenců.⁶³

De Gaullův vliv přesto pomalu klesá a v roce 1969 de Gaulle sám odstupuje z funkce na základě výsledků referenda, které sám vypsal.⁶⁴

⁶⁰ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 12-13

⁶¹ Ibid., 13-17

⁶² Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 67

⁶³ Ort, A. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha 1999, 17-19

⁶⁴ Ibid., 19

3.1.2 François Mitterrand a Evropa

Prezidentem Francie v roce 1981 se ve věku pětadesáti let stal François Mitterrand. Byl zastáncem levicové politiky a sjednotitelem francouzské levice, přestože se sám nepovažoval za člena oné „socialistické rodiny“. Byl zvolen dvakrát po sobě, podruhé to bylo v roce 1988. Za jeho vlády se Francie potýkala s četnými problémy, hlavně velkým ekonomickým úpadkem a nezaměstnaností.⁶⁵

Na rozdíl od svých předchůdců je Mitterrand z představy Evropských společenství nadšený a směle tuto myšlenku podporuje. V roce 1984 při svém projevu v Evropském parlamentu prohlásil: „Když se v květnu roku 1948, přesně tři roky po konci války, začala na summitu v Haagu formovat myšlenka Evropy, byl jsem tam a věřil jsem tomu. Když v roce 1950 Robert Schuman představil svůj návrh pro Evropské společenství uhlí a oceli, souhlasil jsem s tím a věřil jsem tomu. Když v roce 1956 započala za velké účasti tehdejší francouzské vlády práce na rozsáhlé přípravě Společného trhu, byl jsem tam a věřil jsem tomu. A dnes, když musíme „Evropu deseti států“ dostat z jejích sporů a odhodlaně ji dovést na cestu budoucnosti, mohu znovu říci, že jsem tu a že tomu věřím.“⁶⁶

Tato řeč ukončovala francouzské předsednictví v roce 1984, jehož součástí byl i úspěšný summit ve Fontainebleau. Díky Mitterrandově diplomacii se konečně podařilo vyřešit otázku rozpočtových příspěvků Velké Británie, která trápila ES již od roku 1979. Bylo to pro něj takové osobní vítězství, které Společenstvím umožnilo znovu se soustředit na důležitější témata, jako byl plán společného trhu a Jednotný evropský akt.⁶⁷

Co se mu povedlo o něco méně byl pokus řešit hospodářské nesnáze, kterými Francie na počátku osmdesátých let procházela. Když

⁶⁵ Agulhon, M. *La République : de Jules Ferry à François Mitterrand*. Hachette 1997, 483-484, 491

⁶⁶ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 154

⁶⁷ Ibid., 154 -155

se v roce 1981 stal prezidentem Francie, navrhl Mitterrand novou ekonomickou strategii, založenou na socialistických principech, ve snaze urychlit růst a podpořit zaměstnanost. Drobné pozitivní výsledky ale převážila negativa, jako například nárůst inflace, který ohrozil konkurenceschopnost Francie, a také nedávno vzniklý Měnový systém. V roce 1983 celou situaci zachránil Jacques Delors, Mitterrandův ministr financí.⁶⁸

To, co v osmdesátých letech posunovalo Společenství kupředu, bylo také přátelství mezi Mitterrandem a německým kancléřem Helmutem Kohlem. Po krátkém nedorozumění ohledně pádu Berlínské zdi si Mitterrand uvědomil, jak jsou tyto vztahy pro chod ES nezbytné a okamžitě přeměnil své obavy z německého sjednocení do vřelé veřejné podpory.⁶⁹

Důležitý je i Mitterrandův vztah k zahraniční politice. Afrika je sice nezávislá, ale pořád zůstává s Francií těsně spojena, ať už jazykovou nebo technickou vazbou a finanční a občas i vojenskou pomocí Francie. Stejně jako jeho tři předchůdci⁷⁰ kombinuje Mitterrand důraz na vazbu na demokratický Západ, stejně jako na nezávislost francouzského národa. Na rozdíl od svých atlantických spojenců a USA, zůstává pevný ve svém protisovětském smýšlení („Pacifisté jsou na západě, ale střely na Východě.“). Válka v Perském zálivu, odehrávající se na podzim roku 1990 a na jaře roku 1991, se Francie také dotkla. Mitterrand se nebál zapojit Francii do válečného konfliktu a postavil se na stranu americkou, tedy na stranu Kuvajtu, a pomohl ho osvobodit od irácké nadvlády.⁷¹

Posledním politickým aktem F. Mitterranda bylo předložení návrhu k referendu v roce 1992, které mělo schválit či neschválit podepsání

⁶⁸ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*, Metuchen 1993, 155

⁶⁹ Ibid., 155

⁷⁰ Charles de Gaulle (1959-69), George Pompidou (1969-74), Valéry Giscard d'Estaing (1974-1981)

⁷¹ Agulhon, M. *La République : de Jules Ferry à François Mitterrand*. Hachette 1997, 495-496

Maastrichtské dohody, jež měla předznamenat cestu k jednotné evropské měně, euru. Výsledkem hlasování bylo „ano“, ale jen velice těsnou většinou, a to 51,04%. Globalizace se totiž v té době zdá být spíše negativním aspektem a Francouzi mají pocit, že jim nic dobrého nepřináší.⁷² (podrobněji viz kapitola 3.3.4 Referendum o Smlouvě o EU (1992))

⁷² Agulhon, M. *La République : de Jules Ferry à François Mitterrand*. Hachette 1997, 497

3.2 Francie jako hnací motor evropské Integrace

Francie je bezesporu jedním z iniciátorů integračních hnutí v Evropě. Jména jako Jean Monnet, Robert Schuman, René Pleven nebo Jacques Delors jsou v podstatě synonymy pro obrovský pokrok v otázce evropské integrace.

3.2.1 Schumanův plán

Hrozba studené války v roce 1950 ještě stále děsila Evropu. Bylo více než vhodné snažit se jí nějak předejít a neopakovat tak chyby minulosti. Jediným řešením se v tu dobu zdálo usmířením dvou věčných rivalů, Francie a Německa. Řešení se bravurně ujal Jean Monnet, francouzský politik a ekonom, který svůj velkolepý plán předložil Robertu Schumanovi, francouzskému ministru zahraničí a Konradu Adenauerovi, německému kancléři.⁷³

Francie se musela v německé otázce rozhodovat mezi americkým přístupem, který byl pro znovuzачlenění Německa do evropského systému a pro jeho vyzbrojení, a mezi skeptickým přístupem britským. Robert Schuman, tehdejší francouzský ministr zahraničí, požádal o pomoc s řešením této situace Jeana Monnetta, v té době vedoucího Úřadu pro hospodářské plánování. Ten nebyl široké veřejnosti příliš známý, zato státníci jako de Gaulle nebo Roosevelt o jeho schopnostech věděli dost. Jean Monnet, znalec mezinárodní politiky, věděl, že napětí vzniká z rozdělení Evropy na dvě poloviny a že jejím sjednocením by se dal hrozící konflikt potlačit. Z předchozích pokusů o poválečné sjednocování mu bylo jasné, že musí postupovat opatrně, neboť státy nebyly v této době národního cítění ochotné vzdát se svých práv a velká změna by s sebou mohla přinést také velký odpor.⁷⁴

⁷³ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 29

⁷⁴ Fontaine, P. *Nová idea pro Evropu : Schumanova deklarace*. Praha 2000, 10-12

Monnet udržoval svůj návrh v tajnosti, aby neztratil moment překvapení. Schuman byl návrhem nadšen a stejně tak jeho německý protějšek, kancléř Adenauer. Teprve poté došlo k přednesení návrhu veřejnosti, přičemž Schuman uvedl návrh slovy: „Nejde již o prázdná slova, nýbrž o odvážný a konstruktivní čin.“⁷⁵

9. květen 1950, datum, které si dodnes připomínáme a které slavíme jako Den Evropy, je dnem, kdy byl návrh, oficiálně známý jako Schumanův plán, přijat. Přijetí bylo jednomyslné a zúčastnilo se ho 6 států – Francie, Německo, Itálie a země Beneluxu (Nizozemsko, Belgie a Lucembursko). Na základě Schumanova plánu byla v roce 1951 připravena Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO, v platnost vstoupila až 23. 7. 1952). V této smlouvě se zakládající státy dohodly na spolupráci v nejdůležitějších odvětvích a vzdaly se práva rozhodovat o uhelném a ocelářském průmyslu každý stát sám za sebe. Pro jejich správu byly vytvořeny orgány – Vysoký úřad, Rada, Společné shromáždění parlamentů členských zemí a Soudní dvůr.⁷⁶

Hlavními body Schumanovy deklaráce byl například bod, že Evropu nelze vytvořit najednou, že nepřátelství mezi Francií a Německem musí být odstraněno, že francouzsko-německá produkce uhlí bude podřízena společnému Vysokému úřadu, že spojení hospodářských zájmů přispěje ke zvýšení životního standardu a k vytvoření hospodářského společenství a že rozhodnutí Vysokého úřadu budou pro zúčastněné země závazná. 20. července 1950 se v Paříži konala mezivládní konference, na kterou se připojily i země Beneluxu a Itálie. Jean Monnet vysvětlil princip svého návrhu slovy: „Jsme zde proto, abychom vykonali společné dílo, ne abychom vyjednávali o výhodách, ale abychom své vlastní výhody nacházeli ve výhodách společných. Pouze pokud vyloučíme ze svých jednání jakoukoliv snahu o prosazování sobeckých zájmů, bude možné

⁷⁵ Fontaine, P. *Nová idea pro Evropu : Schumanova deklaráce*. Praha 2000, 13

⁷⁶ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 30-31

najít řešení. Když budeme my, kdo jsme zde shromážděni, schopni změnit naše metody, změní se postupně i postoje všech Evropanů.“⁷⁷

V průběhu jednání se neobjevily žádné překážky a tak se dále postupovalo v určování práv a povinností úřadů. 18. dubna 1951 byla podepsána smlouva o založení ESUO, a to na předem určené období padesátých let. Smlouva byla ratifikována šesti státy a v roce 1952 vešla v platnost, čímž uvedla v chod Vysoký úřad, který pod vedením Jeana Monneta začal působit v Lucemburku.⁷⁸

3.2.2 Plevelův plán - Evropské obranné společenství (EOS)

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, po druhé světové válce čelila Evropa další hrozbě, a to vypuknutí studené války. Vztahy mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem se vyostřovaly a USA chtěly vybudovat skutečně silnou armádu, která by dokázala porazit sovětské vojsko, kdyby bylo potřeba. Proto z Ameriky zněly hlasy, které chtěly znovu vyzbrojit Německo a chtěly ho také začlenit do NATO. Francie byla proti, a to zejména proto, že značná část její armády byla od roku 1946 v Indočíně. Znovuvyzbrojené Německo by tak okamžitě mělo k dispozici nejpočetnější armádu v Západní Evropě.⁷⁹

Tuto vzniklou situaci vyřešil Schumanův plán (podrobněji viz kapitola 3.2.1 Schumanův plán). Reakcí na něj byl plán francouzského předsedy vlády, Reného Plevela, který v říjnu roku 1950 navrhl, že Francie, Německo a další státy by měly vytvořit společnou nadnárodní „Evropskou armádu“, čítající na 100 000 vojáků. Chtěl tak zajistit kontrolu nad německými ozbrojenými silami, stejně jako ESUO kontrolovalo německý uhelný a ocelářský průmysl.⁸⁰

⁷⁷ Fontaine, P. *Nová idea pro Evropu : Schumanova deklarace*. Praha 2000, 13-15

⁷⁸ Ibid., 15

⁷⁹ Blair, A. *The European Union since 1945*. Harlow 2005, 20-21

⁸⁰ Ibid., 21

René Pleven při svém projevu 24. října 1950 mimo jiné prohlásil ⁸¹: „Dámy a pánové, ideál kolektivní bezpečnosti právě oslavil svůj triumf v Koreji, což značí historický pokrok ve snaze svobodných národů o vytvoření takových světových bezpečnostních podmínek, které skončují se všemi agresivními úmysly.“

Státy, které uzavřely Severoatlantickou smlouvu, chtějí upevnit bezpečnost v oblasti, která je smlouvou pokryta. Pokrok, kterého během několika měsíců dosáhly vypracováním konceptů společného obranného systému a přivedením je k životu, je nevídaný.

Na nedávných schůzích v New Yorku signatáři Severoatlantické smlouvy plně podpořili návrhy francouzské vlády, reprezentované Robertem Schumanem, ministrem zahraničí, Julesem Mochem, ministrem národní obrany a Mauricem Petschem, ministrem financí.

Spojené národy uznaly potřebu chránit země Severoatlantické smlouvy před jakoukoliv formou agrese. [...]

Německo, přestože není součástí Severoatlantické aliance, bude mít z kolektivní bezpečnosti prospěch. Je to tedy pro Německo jediná možnost, jak přispět k obraně Západní Evropy. Proto se také vláda rozhodla převzít iniciativu a učinit následující prohlášení, s cílem otevřít v Národním shromáždění diskuzi na toto důležité téma. Řešení problému, týkající se Německého příspěví, musí být nekompromisní a musí být nalezeno bez otálení, s ohledem na možnost okamžité akce a na budoucí sjednocenou Evropu. [...]

Proto francouzská vláda 9. května 1950 navrhla, že všechny evropské země by se měly spojit v otázkách produkce uhlí a oceli. [...] Doufáme, že odsouhlasení plánu ohledně uhlí a oceli bude brzy pečetí

⁸¹ Překlad autorky DP, text v originále je dostupný na internetových stránkách European Navigator (www.ena.lu)

šesti zúčastněných států, která zaručí všem evropským národům, že uhelný a ocelářský průmysl nebude použit pro účely útoku.

Jakmile bude plán podepsán, francouzská vláda chce vidět řešení otázky německého podílu na vzniku evropské vojenské síly, které bere v potaz kruté zkušenosti minulosti a těší se na takovou budoucnost, kterou chce tolik Evropanů z tolika zemí v Evropě vidět. [...]

Tento návrh je přímo inspirován doporučením, přijatým shromážděním Rady Evropy dne 11. srpna 1950, které vyzývá k okamžitému vytvoření jednotné evropské armády, s cílem spolupracovat s americkými a kanadskými ozbrojenými silami za účelem obrany míru. [...]"

Ve svém projevu dále řekl, že spojení jednotlivých vojsk by jen maskovalo koalici podobného druhu. Je tedy třeba, aby vznikly instituce, které budou zastřešovat tento jednotný politický a vojenský orgán. Chtěl nechat vzniknout postu Evropského ministra obrany, který by měl stejné pravomoce v evropské armádě, jako má ministr obrany v armádě na národní úrovni. Financování by mělo probíhat ze společného rozpočtu.

Úkolem Evropského ministra obrany by bylo implementování stávajících mezinárodních závazků do společné politiky a po poradě s Radou projednávat další otázky již na úrovni evropských, nikoliv jen národních, zájmů. Musí také dohlížet na to, aby zúčastněné země dodaly kontingent, materiál, vybavení a zásoby, a to v poměru, který Rada určí. Armáda musí být tvořena postupně a práce na ní by měly začít hned, jak dojde k podpisu ESUO. Do spolupráce byly pozvány všechny nezávislé státy kontinentální Evropy a Velká Británie. Počítá se také s podporou ze strany Američanů.

Pleven jménem Francie zdůrazňuje, že věří, že pokud se podaří tento plán dotáhnout do konce, žádná válka nebude nevyhnutelná.

Zdůrazňuje dosavadní velkou roli Francie v rámci severoatlantické spolupráce a snahu Francie pomoci Evropě v jejím sjednocení.

Přes smělost a propracovanost tohoto plánu nedochází v budoucnu k jeho přijetí (viz kapitola 3.3.1 Krach EOS).

3.2.3 Delorsovo přispění k evropské integraci

Jacques Delors je francouzský politik, který v letech 1985 až 1994 stál v čele Evropské komise. Byl v podstatě již u počátků Evropských společenství. Po druhé světové válce pracoval jako úředník na přípravě Monnetova plánu. Až do roku 1973 nebyl členem žádné politické strany, poté se připojil k socialistům. Stal se mluvčím pro otázky týkající se měnové politiky EHS a v roce 1981 působil jako ministr financí ve vládě Françoise Mitterranda.⁸²

Kromě své práce přímo v Komisi pro ES ukázal Delors svůj cit pro ekonomické otázky a pro mimořádné příležitosti jak dosáhnout většího vlivu. Příkladem je třeba pád Berlínské zdi. Delors si okamžitě uvědomil, že dojde ke spojení obou částí Německa, a že by to mohlo přinést Společenství nějaké výhody. Proto Delors bezvýhradně podporoval německého kancléře Helmuta Kohla v této otázce a připravoval plán, jak začlenit Východní Německo do ES. Stejně tak rychle reagoval na problémy v Sovětském svazu a roztříštění Východní Evropy ve smyslu toho, jak co nejrychleji integrovat východní státy do ES.⁸³

Delors považoval supranacionalitu, tedy nadnárodnost za klíč k úspěchu. Komise byla po šedesátých letech v krizi a Delors věděl, že pro její efektivní práci musí dojít k obnovené spolupráci s Radou ministrů a je nutné vylepšit její obrázek v očích evropské veřejnosti. Chtěl prohloubit integrační proces a rozšířit ho do nových oblastí. Hlavními cíli

⁸² Palmer, A. *Who's who in World Politics*. Londýn 1996, 98

⁸³ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 68-69

se stal vývoj Hospodářské a měnové unie (HMU) a tzv. volný pohyb čtyř svobod (zboží, osoby, služby, kapitál).⁸⁴

V roce 1985 vydala Komise tzv. Bílou knihu o vnitřním trhu, za velkého přispění Arthura Cockfielda, britského komisaře pro obchod. Dokument obsahoval seznam asi tří set překážek, které brání volnému pohybu čtyř svobod. Návrh na datum pro dokončení tohoto cíle byl určen na 1. leden 1993. 14. červen 1985 se stal významným nejen díky zveřejnění Bílé knihy, ale i díky podpisu Shengenské dohody, která zjednodušovala občanům přechod přes vnitřní hranice smluvních států a naopak více chránila vnější hranice ES.⁸⁵

Zvyšující se nároky na prohlubování evropské integrace a dokončení společného trhu s sebou přinesly potřebu zasáhnout poněkud do zakládajících smluv. Proto byla v roce 1985 svolána mezivládní konference, které se účastnili ministři zahraničních věcí členských států a která doufala v jednomyslné schválení změn. Konference trvala tři měsíce a jejím výsledkem byl dokument, který Delors pojmenoval *Jednotný evropský akt* (JEA). To mimo jiné vedlo ES k vidině jednotné měny a užší spolupráce v zahraniční politice.⁸⁶

„Jednotný evropský akt (JEA) přinesl ve prospěch kurzového prvku v měnové integraci řadu pozitiv. Především zařadil EMS⁸⁷, který do té doby existoval v podstatě mimo Společenství, do rámce komunitárních smluv a tak zkonsolidoval jeho právní základnu - hospodářská a měnová unie byla zařazena mezi cíle Smlouvy o EHS. Dále pak uvolnil pohyb kapitálu a integraci trhů finančních služeb. Program jednotného trhu pomohl také legislativnímu procesu tím, že zredukoval harmonizaci zákonů a předpisů na minimum nutné pro zdraví, bezpečnost a ochranu spotřebitele. U ostatních předpisů postačovalo vzájemné uznání norem a

⁸⁴ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 117-118

⁸⁵ Ibid., 118-119

⁸⁶ Ibid., 120-121

⁸⁷ EMS je zkratka pro Evropský měnový systém.

předpisů druhé strany. V oblasti finančních předpisů je ekvivalentem vzájemného uznávání tzv. kontrola domovské země, při níž podléhá firma poskytující služby kdekoli na území Společenství zákonům té členské země, v níž je registrována. Zákonodárství Společenství je uplatňováno pouze do té míry, že tyto národní zákony musí splňovat minimální standard považovaný orgány Společenství za nezbytný.⁸⁸

V další fázi prohlubování evropské integrace se Delors soustředil na finanční otázku společného trhu, a tedy nutnost reformovat rozpočtová pravidla a cíle finanční politiky Společenství. Komise připravila tzv. Delorsův balík I.⁸⁹ Tento rozpočtový balík se snažil zajistit opatření, která by dala společnému trhu vzniknout do roku 1992, jak bylo uvedeno v Jednotném evropském aktu. *Delorsův balík I.* se skládal ze čtyř hlavních témat. Prvním z nich byla společná zemědělská politika (SZP), která měla vzít v potaz změny, které nastanou ve výrobě a na trhu, dále to byla reforma strukturálních fondů, otázka vlastních zdrojů a otázka rozpočtu.⁹⁰

Nejkontroverznější kapitolou dokumentu byla podpora *politiky koheze*, tj. vyrovnávání rozdílů mezi členskými zeměmi, a to pomocí až zdvojnásobení strukturálních fondů pro tyto účely. Pro úspěch jednotného trhu bylo nezbytné rozdíly mezi ES a chudším jihem trochu setřít.⁹¹

Když se příprava společného trhu dala znovu do pohybu, jako první se začal řešit sektor sociálních služeb a sociálního zabezpečení, které podle Delorse souviselo s pohybem pracovních sil. Komise se tedy soustředila na přípravu tzv. Sociální charty, která zajišťovala zahraničním pracovníkům právo usadit se v jiném státě ES, svobodnou volbu povolání

⁸⁸ 80. léta a 90. léta – Velký krok vpřed [online]

⁸⁹ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 124

⁹⁰ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*. Metuchen 1993, 72

⁹¹ Ibid., 72

a spravedlivou odměnu za odvedenou práci, nárok na sociální ochranu atd. V roce 1989 byla Charta přijata všemi státy, kromě Velké Británie.⁹²

Delorova zpráva, vypracovaná Komisí, následovala po přijetí Sociální charty. Týkala se Hospodářské a měnové unie (HMU), konkrétně podrobnějšího zpracování kroků, které musí pro její zřízení následovat. „Dokument předpokládal zavedení společné měny ve třech stadiích. V prvním období by se ES zaměřilo na ekonomickou konvergenci ekonomik členských zemí a na prohloubení spolupráce v oblasti měnové a hospodářské politiky. Ve druhém stadiu Delorova zpráva plánovala legislativní změny ve Smlouvě o EHS, včetně přijetí opatření umožňujících ustavení Evropské ústřední banky. V posledním stadiu budování společné měny mělo dojít k zafixování směnných kurzů a zavedení jednotné měny.“⁹³

Jelikož Velká Británie opět vystupovala proti těmto návrhům, měla se otázku HMU detailně probrat na mezinárodní konferenci v roce 1989. Vzhledem k zahraničním nepokojům (irácká okupace Kuvajtu, konflikt v bývalé Jugoslávii) byla ale konference rozdělena na dvě paralelní a téma měnové politiky bylo řádně probráno až na konci roku 1990.⁹⁴

Hlavní otázkou na této konferenci, jež byla zahájena 15. prosince v Římě, bylo, zda je lepší pokračovat v prohlubování integrace nebo zda by bylo výhodnější spíše ES rozšiřovat. Pro Jacquese Delorse byl rok 1990 součástí jeho druhého funkčního období v čele Evropské komise. Domníval se, že je možno vydat se oběma směry současně. Podmínkou je ale vzájemná supranacionalizace, což je pojem, proti kterému celou dobu ostře vystupuje Velká Británie, v čele s Margaret Thatcherovou. Ta se nechala slyšet, že je to jen snaha Komise o „zvýšení svých pravomocí“. Británie vystupovala i proti modelu politické unie, poprvé

⁹² Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 125

⁹³ Ibid., 126

⁹⁴ Ibid., 127-128

nazvané Evropská unie. Francie navrhovala federalistickou koncepci, aby bylo možno lépe kontrolovat Německo.⁹⁵

Lucembursko, které v roce 1991 předsedalo Radě, předložilo během konference Návrh smlouvy o Evropské unii. V něm rozdělila oblasti politik ES do tří pilířů. Finanční otázkou reforem se stále zabýval Jacques Delors, který v listopadu 1991 představil další dokument, známý jako *Delorsův balík II.*⁹⁶ Implementace tohoto balíku by zvýšila příjem ES o celých 33%, které by mohly být použity pro financování nových závazků ES. Jedná se opět o politiku koheze a o fond, který by mohl pomoci v té době nejchudším státům ES, tj. Řecku, Portugalsku, Irsku a Španělsku v jejich přípravě na HMU. Dále je třeba posílit konkurenceschopnost průmyslového odvětví zemí ES a financovat rychle se rozvíjející zahraniční a obrannou politiku. Tento Delorsův plán ale zůstal nevyslyšen. Během krize ohledně Maastrichtské smlouvy kolem něj panovaly zmatky a nakonec padl za oběť německé neschopnosti přinášet do ES více peněz, v důsledku svého nedávného sjednocení.⁹⁷

Při zasedání Evropské rady v Maastrichtu v Nizozemsku byla nakonec Smlouva o EU v prosinci roku 1991 přijata. Přes mnoholeté úsilí Delorse a celé Komise nedošlo k tak velkému posunu v oblasti integrace, jak všichni doufali, a Maastrichtská dohoda nikdy nebyla ratifikována (více viz. kapitola 3.3.4 Referendum o Smlouvě o EU (1992)). Delorsův význam ve vytvoření Evropské měnové unie mu ale upřen být nemůže, stejně jako ve vytvoření a přijetí jednotné měny prvními státy v roce 2002 a dalšími během nadcházejících let.⁹⁸

⁹⁵ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 129

⁹⁶ Ibid., 130

⁹⁷ Dinan, D. *Historical Dictionary of the European Community*. Metuchen 1993, 73

⁹⁸ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 130

3.3 Francie jako brzda evropské integrace

3.3.1 Krach EOS

Smlouva o Evropském obranném společenství byla podepsána v květnu roku 1952 ministry zahraničních věcí zemí ESUO. Definice nově vzniklé organizace je v úvodu popsána takto: „Vysoké smluvní strany touto smlouvou zakládají mezi sebou Evropské obranné společenství s nadnárodním rysem, společnými institucemi, společnými ozbrojenými silami a společným rozpočtem.“ Podle Plevenova plánu byla nejvyšším orgánem EOS určena Rada ministrů. To, o čem se původní Plevenův plán nezmiňoval, byla Komise, která měla být kontrolována Radou. V platnost ale smlouva o EOS nikdy nevešla, a to vinou Francie, která byla paradoxně od začátku průkopníkem této myšlenky.⁹⁹

Kolem EOS panovala spousta nejasností, zejména jeho nepřesně definovaný politický rozměr. Pět států Lucemburské šestky bylo přesto připraveno Smlouvu o Evropském obranném společenství ratifikovat. Ve Francii ale tato smlouva způsobila divoký rozkol na národním politické scéně. Strana *Mouvement républicain populaire* (MRP – Lidové republikánské hnutí), vedená Robertem Schumanem, prosazovala ratifikaci smlouvy, protože byla přesvědčená, že je to dobrý krok pro sjednocování Unie a pro obranu před návratem Německého nacionalismu. Zastánci EOS tvrdili, že by členství v takové organizaci mohlo pomoci státům v jejich samostatnosti, nemuseli by totiž už působit jako spojenci Východu nebo Západu, ale měli by vlastní sílu.¹⁰⁰

Odpůrci EOS (komunisté a de Gaulleova RPF – Sdružení francouzského lidu) vyzdvihovali jako největší zápor plánu ztrátu suverenity jednotlivých členských států a nemožnost zahrnout Velkou

⁹⁹ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 55

¹⁰⁰ Deschamps, E. *The refusal to ratify the EDC Treaty*. [online]

Británii, která v EOS figurovala jako přidružený člen, do tak důležitého projektu. Ostatní politici se porůznu přikláněli na jednu ze stran.¹⁰¹

Jelikož velká část francouzských vojsk byla v té době v Indočíně, Francie se cítila málo chráněná. Představa, že by se musela vzdát ještě nějakých svých ozbrojených sil ve prospěch EOS, ji děsila. Předseda vlády, René Mayer, proto požádal dalších pět států o podepsání dokumentu, který by zaručoval „jednotu a integritu francouzské armády a Francie samotné“, a který se týkal zejména mimoevropských konfliktů.¹⁰²

V roce 1953, s ukončením Korejské války, mírně ochladla urgence potřeby chránit se, a tím i potřeba ratifikovat Smlouvu o EOS.¹⁰³

Na francouzské politické scéně byla otázka EOS stále ožehavým tématem. S pádem vlády Josepha Laniela se už tak dost vrtkavý názor na EOS posunul směrem k negativnějšímu postoji. Nová Mendès-Franceova vláda se pustila do řešení indočínského problému a odsunula tak otázku EOS na druhou kolej.¹⁰⁴

Politické spektrum stálo proti sobě v rozdílných názorech. Mendès-France, který stál v tu dobu v čele francouzské vlády, požádal ES o úpravy projektu ve smyslu toho, aby ubral na svém nadnárodním charakteru. Nebylo mu ale vyhověno, na základě čehož Mendès odmítl nechat svou vládu hlasovat a vystavit ji tak nedůvěře.¹⁰⁵

Státy postupně smlouvu ratifikovaly a Itálie čekala, až co udělá Francie. 30. srpna 1954 došlo k hlasování ve francouzském Národním shromáždění. V poměru hlasů 319 ku 264 bylo rozhodnuto o odložení

¹⁰¹ Deschamps, E. *The refusal to ratify the EDC Treaty*. [online]

¹⁰² Duke, S. *The Elusive Quest for European Security*, Oxford 2000, 30

¹⁰³ Deschamps, E. *The refusal to ratify the EDC Treaty*. [online]

¹⁰⁴ Duke, S. *The Elusive Quest for European Security*, Oxford 2000, 34

¹⁰⁵ Deschamps, E. *The refusal to ratify the EDC Treaty*. [online]

přípravy dokumentu, který by prezidentovi umožňoval ratifikaci smlouvy a zabránilo tak založení EOS vůbec.¹⁰⁶

Konec EOS znamenal zároveň také konec EPS, Evropského politického společenství, které si kladlo za cíl ochranu lidských práv a svobod, koordinaci zahraniční politiky členských států, podporu ekonomického rozvoje, zaměstnanosti a vytvoření společného trhu atd. Plán na vznik EPS se připravoval v souvislosti s nevyjasněnou vazbou mezi EOS a ESUO a byl tak na Evropské obranné společenství přímo napojen.¹⁰⁷

3.3.2 Nesouhlas s přijetím Velké Británie do ES

Velká Británie je extrémně významnou součástí Evropské unie. Přesto pro ni nebylo jednoduché stát se členem. Cestu ji ztěžovala Francie, konkrétně pak prezident de Gaulle, jenž vetoval rozhodnutí Společenství hned dvakrát.

V padesátých letech 20. století se Spojené království neúčastnilo unifikačního procesu, který ovládal Evropu. Postupem času ale začalo sledovat rapidní hospodářský růst států, které byly součástí EHS, a rozhodlo se, že nechce být z nové Evropy vyloučeno, a to ani politicky, ani hospodářsky. Zároveň si ale chtělo zachovat svou roli prostředníka mezi Evropou a USA. V roce 1961 připravil Harold Macmillan, tehdejší předseda vlády, s podporou vlády a konzervativců žádost o přijetí do EHS.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Deschamps, E. *The refusal to ratify the EDC Treaty*. [online]

¹⁰⁷ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 60-61

¹⁰⁸ Lecl, Ch. *The United Kingdom's first application for accession to the Common Market*. [online]

Přes odpor konzervativců ke společnému trhu a strachu labouristů ze ztráty výhod sociálního státu a suverenity se nakonec britská veřejnost i House of Commons vyjádřily pro vstup do Evropského společenství.¹⁰⁹

Pro Evropská společenství byl tento krok nelehkou záležitostí. Velká Británie byla významná země s velmi rozvinutým průmyslem, zemědělstvím a jaderným potenciálem. Vyjednávání byla tvrdá, neboť Británie v „Bílé knize“ rovnou požadovala udělení několika výjimek z nařízení Společenství, jako byl například jednotný celní tarif, uznání jejího preferenčního vztahu s Commonwealthem a EFTA (Evropské sdružení volného obchodu – ESVO) a neochota účastnit se společné zemědělské politiky.¹¹⁰ Přesto bylo Německo, Itálie a Benelux připraveny tyto zásadní ústupky udělat. 14. ledna 1963 byla nicméně všechna jednání o přijetí ukončena v důsledku kategorického veta francouzského prezidenta de Gaulla.¹¹¹

Na tiskové konferenci, kterou de Gaulle uspořádal, vyjádřil svůj nesouhlas se vstupem Spojeného království do EHS. Své rozhodnutí podpořil četnými argumenty. Tím nejdůležitějším byla podle něj neslučitelnost evropských a britských hospodářských zájmů. Pro případné přijetí požadoval, aby Spojené království akceptovalo všechny podmínky dané Společenstvím, a to bez výjimek, a aby zrušilo své závazky vůči zemím v rámci své vlastní zóny volného obchodu. De Gaulle se obával, že nový člen by mohl ohrozit vývoj společné zemědělské politiky a přetvořit EHS do jedné obrovské oblasti volného obchodu. Vzhledem k vřelým vztahům mezi Británií a Spojenými státy chtěl zabránit i možné „amerikanizaci“ Evropy a nechtěl Evropu zatahovat do britsko-americké jaderné spolupráce (Nassau Agreement).¹¹²

¹⁰⁹ Lekl, Ch. *The United Kingdom's first application for accession to the Common Market*. [online]

¹¹⁰ Fiala, P; Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno 2009, 87

¹¹¹ Deschamps, E. *Difficult negotiations*. [online]

¹¹² Deschamps, E. *General de Gaulle's first veto*. [online]

[...] „Stručně řečeno, povaha, struktura a samotná situace, která teď panuje v Anglii, se značně liší od těch kontinentálních. Co je třeba udělat, aby Anglie, tak jak žije, vyrábí a obchoduje, mohla být začleněna do společného trhu tak, jak byl koncipován a jak funguje? Například potraviny, které Británie konzumuje, pocházejí z dovozu a jsou levně nakoupené v obou Amerikách nebo bývalých koloniích; to pak znamená velké dotace pro britské farmáře. Tento systém je samozřejmě nekompatibilní s tím, který byl vytvořen Lucemburskou šestkou přirozeně pro její účely.[...] Přesto je možné, že se Anglii jednoho dne podaří změnit sama sebe dost na to, aby se mohla stát členem Evropských společenství, a to bez omezení, bez výhrad a bez upřednostňování čehokoliv; a v tomto případě jí nás šest států otevře dveře a Francie nebude klást žádné překážky, i když je zřejmé, že už jen přispívání Británie do Společenství by značně změnilo jejich povahu a rozměr.¹¹³

V roce 1964 vyhrála volby ve Spojeném království Labour Party, a jejich předseda, Harold Wilson, vystřídal na postu premiéra Harolda Macmillana. Labouristé, kteří dříve vystupovali proti vstupu do ES, mezitím podpořili své pro-evropské myšlení. Zásahu na tom mělo několik faktorů, jako například špatná ekonomická situace Spojeného království, ochabnutí vztahů s Commonwealthem a se státy v rámci EFTA a postupná devalvace libry. Členství v ES, které zažívalo trvalý růst, bylo jasným východiskem ze špatné situace.¹¹⁴

V roce 1966 se Wilsonovi podařilo přesvědčit svou stranu o správnosti vstupu do Společenství. Tou dobou otřásala Evropou krize „prázdné židle“, která dávala najevo, že generál de Gaulle je stále schopen postavit se proti všem členům Společenství a stát si tvrdě za svým. Británie uvedla, že je ochotná přijmout podmínky smluv a plnit stejné povinnosti jako jejich budoucí partneři. Wilson se svým ministrem

¹¹³ Záznam tiskové konference na webových stránkách European Navigator (www.ena.lu)

¹¹⁴ Lekl, Ch. *The United Kingdom's second application for accession to the Common Market* [online]

zahraničí Georgem Brownem navštívili hlavní města šesti zakládajících států, aby je seznámili se svým záměrem o znovuzažádání o přijetí. Všude se setkali s vřelým přijetím, až na Francii, která s nelibostí nesla hospodářské těžkosti Británie a neochabující vztah s USA, který podle francouzského prezidenta mohl ohrozit francouzsko-německé plány pro politickou spolupráci.¹¹⁵

2. května 1967 Harold Wilson oficiálně zažádal o přijetí do ES a stejně jako v roce 1961 se k němu připojilo Irsko, Norsko a Dánsko.¹¹⁶ Přestože se de Gaullův názor na Spojené království od té doby příliš nezměnil, Wilson doufal, že by ho mohlo přesvědčit značné ubrání z požadavků na výjimky, které Spojené království představilo v první žádosti. Evropská společenství předem vyjádřila svou vůli UK do svých řad přijmout.¹¹⁷

Generál de Gaulle se kupodivu také vyjádřil kladně, ale pouze pro spolupráci Spojeného království a Evropských společenství jako partnerů. Nevystoupil proti rozšíření ES a nechal tak členské státy zvážit a detailně prozkoumat britskou žádost o přijetí. Británie ale nebyla spokojená s pozicí partnera pro ES. Byla ochotná přijmout zásady smluv a s možností otevření jaderného průmyslu věděla, že má Evropským společenstvím co nabídnout. Proto Wilson upřesnil svou žádost o přijetí, jakožto plnohodnotného člena.¹¹⁸

Mezi Francií a zbývajících pěti zakladatelskými státy se rozhořela diskuze. Nikdo nechtěl Francii příliš provokovat, neboť vzpomínka na krizi „prázdné židle“ byla stále živá. I Komise ES byla požádána, aby pomohla vzniklou situaci vyřešit. 29. září 1967 Komise potvrdila, že přestože přijetí nových členů by do ES přineslo řadu změn, nezmění to principální cíle a

¹¹⁵ Lekl, Ch. *The United Kingdom's second application for accession to the Common Market* [online]

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Lekl, Ch. *The reaction of the Six to the United Kingdom's second application for accession.* [online]

¹¹⁸ Ibid..

rysy Evropských společenství. Zároveň ale zdůraznila, že je třeba, aby státy přijaly Evropské právo a doporučila, aby se Británie nejdříve vyrovnala s některými hospodářskými obtížemi. Výsledkem bylo doporučení, aby ES okamžitě otevřela jednání o vstupu nových států.¹¹⁹

Navzdory tomuto rozhodnutí generál de Gaulle neustoupil ze svého přesvědčení, že vstup Spojeného království do oblasti společného trhu změní celou jeho podstatu. Další obavou byly názory britského premiéra na zahraniční a obrannou politiku, které se rozcházely s těmi francouzskými. Wilson i nadále prosazoval Spojené státy jako nezbytné složky obranné politiky Evropy a stál proti vytvoření Evropských jaderných sil. Francie se tak obávala nejen ztráty možnosti obhajovat své hospodářské zájmy, ale také ztráty svého výjimečného postavení v politice NATO.¹²⁰

18. listopadu 1967 byla britská vláda nucena devalvovat měnu. To hrálo do karet Francii, která se nechala slyšet, že je to důkaz toho, že Spojené království ještě není připraveno na přijetí do společného trhu. O devět dní později, ještě dříve než mohlo jednání o přijetí vůbec začít, generál de Gaulle na tiskové konferenci opět vyjádřil svůj nekompromisní nesouhlas. Jako důvody uvedl v první řadě ty ekonomické a prohlásil, že země bude muset projít četnými změnami svých politických a ekonomických zásad, než bude moci ji do ES přijmout. Dále navrhnul spolupráci mezi ES a UK ve formě asociace, což Británie okamžitě odmítla, neboť ji to vylučovalo z rozhodujícího procesu.¹²¹

Když se ES snažila vymyslet jiné alternativy pro přijetí Británie do svých řad, prezident de Gaulle neváhal pohrozit svým vystoupením ze Společenství, pokud bude Británie přijata. Další jednání tedy započala až v roce 1969, tři měsíce po odstoupení generála de Gaulla z postu

¹¹⁹ Lekl, Ch. *The reaction of the Six to the United Kingdom's second application for accession.* [online]

¹²⁰ Lekl, Ch. *General de Gaulle's second veto.* [online]

¹²¹ Ibid.

prezidenta Francie.¹²² K úspěšnému přijetí Spojeného království, Irsku a Dánska došlo v roce 1973.

3.3.3 Krize „prázdné židle“

Francie se v šedesátých letech uchyluje do nové pozice v rámci ES. Chybí jí její velmocenské postavení, a tak ho chce znovu dosáhnout. Snaží se učinit vojenské síly nezávislymi a tíhne k myšlence možnosti využití jaderných sil. V roce 1966 pak pod taktovkou prezidenta de Gaulla opouští Francie NATO, i když ne tak docela – stále se účastní jeho jednání.¹²³

V té samé době se Komise snaží o menší reformu sama sebe. Chce posílit svou pozici v ES a chce pro sebe získat více pravomocí. Také by ráda posílila svou nezávislost na členských státech, které jí v této době výhradně financují – chce tedy vlastní finanční zdroje. Zároveň se ale Komise musí zaobírat otázkami ohledně vztahů mezi EHS a členskými zeměmi a otázkou financování Společenství. Žádný z návrhů není schopen získat všeobecnou podporu států, a proto nemůže být schválen. Předseda komise Walter Hallstein přichází s inovativním řešením. V roce 1965 zavádí tzv. „balíková jednání“, kdy do jednoho „balíku“ shrne několik otázek a kombinuje výhodná a méně výhodná řešení v různých oblastech.¹²⁴

Geniální řešení ale naráží na historické souvislosti ve vývoji ES. Vzhledem k tomu, že od 1. 1. 1966 se mělo přejít na hlasování kvalifikovanou většinou, státy se do tohoto data snažily prosadit své národní zájmy a nebyly nakloněny kompromisům. Francie se staví na stranu zachování jednomyslného hlasování a snaží se rozbít „balíky“ na jednotlivé složky, a ty potom projednávat jednotlivě. Zbylé členské země Společenství tento postoj Francie odmítají a Francie na oplátku odmítne

¹²² Lekl, Ch. *General de Gaulle's second veto*. [online]

¹²³ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 34-36

¹²⁴ *Ibid.*, 36

projednávat zemědělské otázky. 1. 7. 1965 je ve Společenstvích oficiálně vyhlášena krizová situace. Francie stahuje své zástupce z jednání společných orgánů – ministr zahraničních věcí se neúčastní jednání Rady, zástupci jsou odvoláni z výborů. Důsledkem tohoto jednání je nemožnost Společenství pokračovat v činnosti. Touto politikou „prázdné židle“ neboli politikou „prázdných křesel“ blokuje Francie vývoj unie po dobu 7 měsíců.¹²⁵

Přestože se Francie tvářila neústupně, byla si vědoma možných následků a možného negativního dopadu na národní ekonomiku. Návrh smírného řešení přišel ze strany Pierra Wenera, ministerského předsedy Lucemburska a v té době hlavy Rady. Na jednáních, která se uskutečnila 17. a 18. ledna a 28. a 29. ledna v Lucembursku bylo předloženo kompromisní řešení, které stanovovalo, že pokud má některá země pocit, že by určitý výsledek jednání mohl nepříznivě ovlivnit její národní zájmy, je třeba v jednání pokračovat tak dlouho, dokud se nedojde ke všeobecně přijatelnému řešení.¹²⁶

Francii to ale ke štěstí nestačilo. Na rozdíl od ostatních pěti států požadovala v případě nemožnosti dojít ke kompromisu dodržování pravidla jednomyslnosti (to například znamená, že stát, který je v menšině, bude mít právo veta). Přes tuto rozdílnost názorů se všech šest států dohodlo, že činnost Společenství by měla pokračovat.¹²⁷

Nový dokument velice pozměnil ducha Smlouvy o EHS tím, že vytvořil nový mechanismus, díky kterému mohly státy vytvářet větší tlak na Radu. Přesto nedefinoval to, o čem Francie jednala, tj. co jsou to ty „nejdůležitější národní zájmy“ a postup v případě neshod.¹²⁸

Lucemburský kompromis byl mnohokrát použit s cílem vzdorovat většinovému hlasování a upřednostňovat princip jednomyslnosti. V rámci

¹²⁵ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 36-37

¹²⁶ Déschamps, E. *The Luxembourg Compromise*. [online]

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid.

tohoto ujednání tedy Rada pokračovala v jednáních, dokud se nedosáhlo jednomyslného přijetí. Jakkoliv byl Lucemburský kompromis řešením radikální politiky „prázdné židle“, znamenal také jistou překážku pro Komisi. Ta se teď musela přizpůsobit a nemohla navrhnout příliš kontroverzní řešení, aby se vyhnula jeho případnému vetování.¹²⁹ Lucemburský kompromis tak téměř na dvacet let znemožnil vývoj Společenství, a to až do politických a ekonomických změn v polovině osmdesátých let, které Radu donutily ke změnám v rozhodovacím procesu.¹³⁰ S přibývajícím počtem členských států se princip jednomyslnosti stal nemožným řešením. Přijetí Jednotného evropského aktu (1. července 1987) situaci mírně vylepšilo. Obsahuje totiž zvětšení počtu situací, ve kterých lze dojít rozhodnutí pomocí většinového hlasování.¹³¹

3.3.4 Referendum o Smlouvě o EU (1992)

Důležitým milníkem v historii EU je schválení Maastrichtské smlouvy. Smlouva zavádí občanství Evropské unie, které zaručuje občanům volební právo ve volbách místních i v těch do Evropského parlamentu, zaručuje rovnoprávnou konzulární ochranu, petiční právo k Evropskému parlamentu a ochranu práv u ombudsmana. Pravomoci a pole působnosti EU jsou rozděleny do tří pilířů. První pilíř tvoří Komise, Parlament, Rada a Soudní dvůr. Cílem prvního pilíře je budování Hospodářské a měnové unie (HMU). Druhý pilíř se zabývá budováním Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a třetí pilíř zavádí spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí.¹³²

Užší spolupráce států by měla občanům zajistit lepší ochranu proti organizovanému zločinu a princip subsidiarity zajišťuje rozhodování o evropských otázkách co nejbližší občanům. Každého jednotlivce se týkal i

¹²⁹ Déschamps, E. *The Luxembourg Compromise*. [online]

¹³⁰ Dinan, D. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen 1993, 81

¹³¹ Déschamps, E. *The Luxembourg Compromise*. [online]

¹³² Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 55-56

plánovaný vznik Hospodářské a měnové unie, které předpokládá zavedení eura.¹³³

Vzhledem k množství změn, které by se týkaly samotných občanů, provázely ratifikaci smlouvy četné problémy. Dánské referendum se vyslovilo zamítavě, i když jen velmi těsnou většinou (50,7%). Po schválení výjimek, které si Dánsko stanovilo, už bylo referendum o něco příznivější – 56,7% se vyslovilo pro. I v Německu a Velké Británii provázely schvalování interní problémy těchto států.¹³⁴

Ve Francii ovlivnilo referendum politické klima. Při porovnání oblastí podle toho s jakou stranou či politickou osobností sympatizují a jak se vyjádřily v otázce Maastrichtské smlouvy, lze dojít zajímavých výsledků. Oproti oblastem, které podporovaly neúspěšného prezidentského kandidáta Jacquese Chiraca, to byly oblasti zastávající politiku tehdejšího prezidenta Françoise Mitterranda, Raymonda Barrea (neúspěšný kandidát na prezidenta za UDF¹³⁵) a většina komunistů, kteří spíše podporovali schválení Maastrichtské dohody. V opozici stáli tedy zastánci Chiraca, Jeana-Marie Le Pena (Národní fronta - FN) a André Lajoynie (Francouzská komunistická strana - PCF).¹³⁶

Tehdejší prezident François Mitterrand se nerozhodl pro schvalování Maastrichtské dohody pomocí parlamentního hlasování, ale pomocí referenda. Vzhledem k tomu, že se sám vyslovil pro její přijetí a sám vedl i „Oui“ kampaně, shodují se někteří analytici, že výsledky referenda neodrážejí ani tak skutečnou reakci na obsah Maastrichtské dohody, jako spíše názor na vládu Françoise Mitterranda.¹³⁷

¹³³ Dušek, J. *Historie a organizace EU*. České Budějovice 2007, 56-57

¹³⁴ *Ibid.*, 57-58

¹³⁵ Unie pro francouzskou demokracii – francouzská liberální politická strana

¹³⁶ Austin, D. A. *Provincial Interests and Political Integration: Voting in the French Maastricht Referendum*. Praha 2005 [online]

¹³⁷ *Ibid.*

Referendum proběhlo 20. září 1992. Podle informací francouzského ministerstva vnitra se referenda účastnilo téměř 70% voličů, z nichž 51,04% se vyslovalo pro. Tento těsný výsledek spojil prezidenta Mitterranda a německého kancléře Helmuta Kohla ve společném názoru na nutnost změny a na oslabení moci Bruselu v zájmu demokracie.¹³⁸

3.3.5 Referendum o smlouvě zřizující ústavu pro Evropu (2005)

Na summitu Evropské Rady v Nice v prosinci 2000 byla hlavním bodem diskuze budoucnost Evropy. K diskusi byla přizvána Evropská komise, Evropský parlament, zástupci národních parlamentů a ti, kdo se podílejí na vytváření veřejného mínění. Hlavními otázkami bylo přesnější rozdělení pravomocí mezi EU a členské státy, určit status Charty základních práv přijatou v Nice, zjednodušení smluv a určení role národních parlamentů.¹³⁹

V březnu roku 2002 byl svolán Konvent o budoucnosti Evropy, který měl na starosti přípravu evropské ústavy, základní smlouvy, která byla Konventem neoficiálně nazývána „non-paper“, a bylo vytvořeno Fórum, které do debat vtáhlo samotné občany EU. V roce 2004 sestavil Konvent první návrh Evropské ústavy. Konvent vedli Valéry Giscard d'Estaing jako jeho prezident a bývalý italský premiér Giuliano Amato a bývalý belgický premiér Jean-Luc Dehaene na postu viceprezidentů.¹⁴⁰

V předmluvě návrh Ústavy zdůrazňuje společné evropské dědictví a cíl budovat společnou budoucnost. První část se věnuje hodnotám a cílům EU a stanovuje základní svobody. EU ctí národní identitu členských států, přestože jí státy svěřují část svých pravomocí. Návrh definuje občanství Unie, které nenahrazuje státní příslušnost, ale doplňuje ji. Konvent chce do Ústavy zahrnout Listinu základních práv. Návrh

¹³⁸ Goybet, C. *Le oui à Maastricht... et après ?* [online]

¹³⁹ Rovná, L. *Smlouva o ústavě pro Evropu* [online]

¹⁴⁰ Ibid.

klasifikuje pravomoci postoupené členskými státy na výlučnou pravomoc, sdílenou pravomoc a pravomoc za účelem podpory činností členských států. Návrh do Ústavy implementuje princip subsidiarity, která by měla zajistit občanům přijímání rozhodnutí na jim co nejbližší úrovni a zákon proporcionality, který definuje, že činnost Společenství nemá překročit rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smlouvy ES. Dále se návrh snaží posílit vliv národních parlamentů na legislativní postupy EU. Ústava by měla obsahovat i definici role a složení všech orgánů EU, návrh na zjednodušení akčních nástrojů nebo například shrnutí zahraniční činnosti Unie.¹⁴¹

Smlouva o Evropské ústavě byla přijata Evropskou radou v Římě 29. října 2004. Podle BBC vyvolala Ústava mezi politiky velkou vlnu diskuzí. Politici se přou o to, jak moc velkou změnu Smlouva přinese, a zda je tato změna k dobrému či ne. Někteří vyjadřují lítost, že Smlouva zmaří šanci vytvořit druhé Spojené státy, přičemž druzí se rozčilují nad tím, že to je přesně to, co Smlouva dělá. Politici také nechtějí, aby Listina základních práv závisela na nařízeních Evropského soudního dvora.¹⁴²

29. května 2005 se ve Francii hlasovalo, zda by měla být smlouva ratifikována, či ne. V informačním bulletinu vysvětluje ministerstvo vnitra občanům, že s postupným rozšiřováním EU je třeba přizpůsobit její metody a způsob fungování institucí. Evropská ústava chce zajistit občanům EU více svobody a ochrany, větší solidaritu, lepší ochranu životního prostředí, obranu vlastní identity, respektování odlišných kultur atd. Jako důvod pro referendum bulletin uvádí extrémní důležitost této smlouvy pro budoucnost každého francouzského občana a celé Evropy.¹⁴³

¹⁴¹ *Návrh Evropské ústavy připravený Evropským konventem: Představení návrhu občanům* [online]

¹⁴² Názor BBC, odkaz na webovou stránku:

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/pop_ups/quick_guides/05/europe_european_union_constitution/html/5.stm

¹⁴³ *Référendum de 29 mai 2005* [online]

Vliv politických činitelů na občany byl značný. Chiracova *Union pour un Mouvement Populaire* (Unie pro lidové hnutí), liberální *Union pour la Démocratie Française* (Unie pro francouzskou demokracii), středo-levicová *Parti Socialiste* (Socialistická strana) a zelení *Les Verts* veřejně vystupovali pro přijetí Smlouvy o ústavě pro Evropu. Ostatní strany se stavěly proti. Důležitým prvkem ale zůstává názor prezidenta Francie. Úřad prezidenta má totiž ve Francii oproti jiným evropským státům velký vliv na veřejné mínění, zejména co se zahraniční politiky týče. A Jacques Chirac, který referendum svolal, byl zásadně pro.¹⁴⁴

O to větší bylo překvapení celé Evropy, když se francouzská veřejnost vyjádřila v referendu odmítavě. Při poměrně vysoké účasti (70%) hlasovalo 55% občanů proti ratifikaci Smlouvy o Ústavě EU. Prezident Chirac akceptoval většinové rozhodnutí, ale uvedl, že toto rozhodnutí připravilo špatnou půdu pro hájení vlastních zájmů Francie v Evropě. Předseda Evropské komise José Manuel Barroso označil výsledek francouzského referenda za závažný problém, ale zároveň odmítl připustit, že by to znamenalo konec Evropské ústavy.¹⁴⁵

Proces ratifikace definitivně ukončili občané Nizozemska, kteří se v referendu 1. června 2005 vyslovili proti většinou čítající téměř 62% hlasů.

¹⁴⁴ Richard, A., Pabst, R. *Evaluation of the French Referendum of the EU Constitution, May 2005* [online]

¹⁴⁵ *French say firm „No“ to EU Treaty* [online]

3.4 Postoj jednotlivých politických stran

Pro pochopení přístupu Francie k evropské integraci je důležité znát postoj jednotlivých politických stran. Tyto postoje odrážejí nejenom postoj státu jako takového, ale je v nich samozřejmě patrná snaha zalíbit se veřejnosti, a to tak, že se snaží reflektovat názory „obyčejných lidí“. Pro přehled jsou vybrány politické strany, které mají v současné době největší vliv, tj. ty, které mají největší zastoupení ve francouzském Národním shromáždění.¹⁴⁶

3.4.1 Union pour un Mouvement Populaire (UMP)

Unie pro lidové hnutí, jak je UMP do češtiny překládána, je v současné chvíli nejsilnější francouzskou politickou stranou. Jedná se o pravicovou stranu, z jejíchž řad pochází bývalý francouzský prezident Jacques Chirac a současný prezident Nicolas Sarkozy.

Na svých webových stránkách vyzvedá tato strana evropskou otázku mezi pět nejdůležitějších bodů svého programu. „Hodnota Evropy spočívá ve vybudování společného projektu, čímž docílíme rozšíření perspektivy každého členského státu. To vyžaduje vymyslet takovou strukturu, v níž si každá země zachová svou identitu, když dochází ke sjednocování. Odmítáme vizi Evropy, která se snižuje pouze na jednotnou hospodářskou spolupráci.“

Ve svém politickém programu z roku 2006 se v otázkách mezinárodních vztahů chtějí soustředit na zavedení uhlíkové daně pro státy, které nesplňují ekologickou normu, politiku selektivní imigrace, vytvoření celosvětové agentury pro imigraci, zrušení přidělování prostředků ze strukturálních fondů EU těm zemím, které se dopouštějí daňového, sociálního nebo environmentálního dumpingu, zřízení evropské hospodářské vlády, umožnění studentům absolvování jednoho semestru studia v zahraničí, odmítnutí vstupu Turecka do EU a návrh

¹⁴⁶ Výsledky vychází z voleb z roku 2007. Další volby se budou konat v roce 2012.

„strategického partnerství“, vyjednávání „institucionální dohody“ o Evropské ústavě.¹⁴⁷

3.4.2 Parti Socialiste (PS)

Socialistická strana je levicová, sociálně demokratická strana, jejímž nejvýznamnějším členem byl bývalý francouzský prezident François Mitterrand.

Z informací na jejich oficiálních webových stránkách vyplývá, že *Socialistická strana* je stranou internacionalistickou a je hluboce oddána projektu evropské integrace. V globálním kontextu je politická aktivita na mezinárodní úrovni nezbytná, aby bylo možno čelit moci konzervativců a ultra-liberálů. Je třeba vyzdvihnout důležitost lidských práv, jakožto hlavního principu francouzské diplomacie, což podle jejich názoru současný prezident Nicolas Sarkozy nespĺňuje. Chtějí obnovit nezávislost a specifčnost země, kterou podle nich Francie v rámci Evropy ztrácí, což je prý důvodem, proč se Francii v současné době příliš nedaří.¹⁴⁸

Socialistická strana považuje oživení evropského projektu za vlastní zájem a chce bojovat za vznik politické a v budoucnu i sociální Evropy. Stejně jako *Unie pro lidové hnutí* se strana tvrdě ohrazuje proti Evropě, která by se omezovala na hospodářský zájem a proti sociálnímu dumpingu a ničení systému veřejných služeb, což má ale podle jejich názoru na svědomí právě pravicová evropská vláda.¹⁴⁹

Ve vztahu strany a EU nutno ještě zmínit rok 2005, který byl pro stranu velkým neúspěchem. Ze strany veřejnosti totiž došlo k odmítnutí euroústavy, kterou *Socialistická strana* velmi podporovala.

¹⁴⁷ *Le programme de l'UMP en dix points*. [online]

¹⁴⁸ *Parti socialiste*. [online]

¹⁴⁹ *Ibid.*

3.4.3 Mouvement Démocrate (MoDem)

Demokratické hnutí je francouzská sociálně liberální středová strana. Jejich politický program pro období 2009-2014 detailně popisuje směr, kterým by se strana chtěla ubírat.

V programu se lze dočíst, že jednotná Evropa je jediným možným nástrojem pro boj s krizemi a problémy, kterým čelíme a kterým můžeme obhájit původní model společnosti, ve kterém stojí ve středu všeho politického dění člověk. Program se soustředí na boj se světovou krizí s orientací na trvale udržitelný rozvoj. Stoupenci této strany chtějí bojovat za transparentnější Evropu, která by účinněji řešila vzniklé problémy, a proto se postavili proti znovuzvolení předsedy Evropské komise José Manuela Barrosa. Podle názoru strany Barosso selhal ve svých povinnostech a zůstal ve stínu evropských vlád.¹⁵⁰

Boj se světovou krizí je v programu zmíněn na prvním místě. Několikrát je zdůrazněna nezbytnost jednotného plánu a společné aktivity. Strana vybízí k solidaritě a k vzájemné pomoci zemím, které se ocitly ve finanční krizi. Plán pro obnovu evropského hospodářství navrhuje strana zafinancovat ze společných zdrojů a chce zvýšit částky z evropských sociálních fondů, jakož i více zpřístupnit tyto fondy, aby tak snadněji docházelo k restrukturalizaci.¹⁵¹

Dalším bodem programu je evropská hospodářská solidarita. Kroky, které tento bod zahrnují, jsou například vypracovat plán pro sociální konvergence, financování vzdělání a zdravotní péče pro každého občana, implementovat rodinnou politiku, bojovat proti diskriminaci a podobně. Dalšími důležitými body v programu je trvale udržitelný rozvoj, pomoc chudým zemím, nebo například regulace globalizace.¹⁵²

¹⁵⁰ *Nous l'Europe*. [online]

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Ibid.

3.4.4 Parti Communiste Français (PCF)

Francouzská komunistická strana věnuje Evropě na svých oficiálních webových stránkách suverénně nejvíce prostoru. Hned v úvodu dominuje téma Lisabonské smlouvy. Strana ji považuje za neúspěch a zdůrazňuje, že byla smlouva přijata i přes nesouhlas francouzské veřejnosti. Obviňuje smlouvu z šíření xenofobního nacismu mezi národy a neoliberální politiku z vedení Evropy do slepé uličky. Podle PCF není jiného východiska než od základu změnit směr, kterým se EU ubírá.¹⁵³

Ve svých názorech se strana „opírá“ i do eura, jakožto základního kamene kapitalistické Evropy a obává se následků, které by mohla mít pomoc Řecku. Přesto ale odmítá opuštění eura a návrat k franku, neboť nechce podporovat hegemonii amerického dolaru. Děsí ji představa, že by státy musely Unii předkládat rozpočty vlastního státu ke schválení. Pro změnu k lepšímu je tak podle PCF třeba změnit postoj Evropské centrální banky (je třeba ji dostat pod demokratickou kontrolu a umožnit jí, aby mohla půjčovat peníze státům přímo a za nízkých úroků), bojovat proti sociálnímu dumpingu a měl by se zvýšit význam národních parlamentů.¹⁵⁴

3.4.5 Front National (FN)

Národní fronta, francouzská nacionalistická strana, je známá svými radikálními požadavky, jako je obnovení trestu smrti nebo zákaz potratů. Ve výrazech se nemírní ani co se jednotné Evropy týče. Nazývá ji chapadlovitou hydrou, jež sama sobě svěřuje pravomoci nad všemi, tj. politickými, hospodářskými, sociálními, kulturními a vědeckými doménami. Straně se nelíbí, že Francie ze svých peněz „dotuje“ EU a předkládá scénáře, dle nichž se situace pro Francii bude ještě zhoršovat úměrně s přibývajícím počtem členských států.¹⁵⁵

¹⁵³ *Face à l'échec du Traité de Lisbonne, quelle Europe?* [online]

¹⁵⁴ *Quelle Europe?* [online]

¹⁵⁵ *Europe.* [online]

Vzhledem k povaze strany je jasné, že otázka imigrace také nezůstane stranou. FN se nelíbí obrovský počet imigrantů (nemluvě o těch nelegálních) a nechápe, proč nemá EU pevné hranice.¹⁵⁶

Pro záchranu suverenity Francie prosazuje FN, aby prezident odmítal všechny smlouvy ústavního charakteru, a odmítá evropské občanství jako nástroj evropské integrace. Chce také vyburcovat evropské partnery, aby se radikálněji zasadili o zachování suverenity států a v případě, že by na tyto snahy EU nereagovala, chce vyhlásit referendum na téma „Musí Francie získat zpět svou nezávislost tváří v tvář Bruselské Evropě?“. K otázce rozpočtu přistupuje strana o něco méně radikálně a chce posílit boj proti daňovým únikům prostřednictvím spolupráce mezi státy, chce omezení pravomocí Evropské komise v otázkách DPH a odmítnutí zavedení evropské daně.¹⁵⁷

Strana navrhuje zrušení Schengenského prostoru a chce znovu zavést kontroly na vnitřních hranicích a hlavně mnohem přísnější kontroly na vnějších hranicích EU, aby se tak zabránilo nelegálnímu přistěhovalectví (zejména z Afriky). V otázkách bezpečnosti strana podporuje práci Interpolu (policejní spolupráce mezi státy), ale tvrdě se staví proti Europolu, jakožto nadnárodní složce.¹⁵⁸

3.4.6 Europe Ecologie - Les Verts (EELV)

Témata programu politické strany *Evropa Ekologie – Zelení* se samozřejmě převážně točí kolem životního prostředí. Chtějí okamžitě a do hloubky provést reformu společné zemědělské politiky, zajistit trvale udržitelný rybolov a zachování rybolovných zdrojů a reagovat na problémy týkající si energetiky a klimatu.¹⁵⁹

¹⁵⁶ *Europe*. [online]

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ *Ibid.*

¹⁵⁹ *Redonner du sens au projet européen*. [online]

EELV by chtěla vylepšit situaci v průmyslu a žádá (na rozdíl od většiny stran) větší pravomoci Unie a převzetí zodpovědnosti za vysokou míru nezaměstnanosti a chudoby. Užší spolupráci prosazuje i v otázkách kultury, vzdělání a sportu (má dokonce představu o vytvoření evropského olympijského týmu). Opačný postoj má jen v otázce monetární unie, jelikož prosazuje nezávislost na Evropské centrální bance a v otázce hospodářské a finanční globalizace.¹⁶⁰

¹⁶⁰ *Redonner du sens au projet européen.* [online]

3.5 Postoj Francie k rozšiřování EU

Rozšiřování Evropské unie o další členské státy je nezbytným krokem pro sjednocování Evropy a proces evropské integrace jako takový. Přináší s sebou však spoustu komplikací, zejména pak v rozhodovacím procesu EU. Francie, jakožto zakladatelský stát EU je sice zastáncem evropské integrace, ale snaží se prosadit spíše její prohlubování, než rozšiřování pole její působnosti. S rostoucím počtem členů totiž klesá vliv jí samotné.

Francouzská nechuť k rozšiřování je světu dost dobře známá již od 60. let 20. století, kdy generál de Gaulle dvakrát vetoval pokus Spojeného království vstoupit do Evropských společenství (podrobněji viz kapitola 3.3.2 Nesouhlas s přijetím Velké Británie do ES).¹⁶¹

Po pádu železné opony se Francie dostala do sporu s Německem a Velkou Británií, které prosazovaly okamžité rozšíření o postkomunistické státy. Tehdejší francouzský prezident François Mitterrand se obával, že by rychlé rozšíření na východ mohlo ohrozit ideu politické unie, jakožto dalšího kroku evropské integrace. Vlnu nevole se snažil Mitterrand již koncem roku 1989 zmírnit návrhem široké evropské konfederace, která by politicky integrovala postkomunistické země, aniž by muselo dojít k rozšíření ES. Návrh byl veřejností přijat velice negativně.¹⁶² Francie si dobře uvědomovala, že s přibývajícimi oblastmi ve středu a na východě Evropy by Francie ztratila svou pozici v centru unie a byla by postupně vytlačována k okraji. Takže přestože se prezident Mitterrand zprvu vyjadřoval ve smyslu, že „Francie není v zásadě proti podstatě rozšiřování“, v listopadu 1991 se vyjádřil poněkud jinak. Při své návštěvě v Praze se nechal slyšet, že nově nezávislé státy východní Evropy budou muset „čekat několik desetiletí, než se budou moci připojit k Evropskému

¹⁶¹ Pacht, L. *Rozšiřování a prohlubování Evropské unie z perspektivy Francie: současná dilemata ve francouzské evropské politice*. [online]

¹⁶² Ibid.

společenství.“ Tímto výrokem si mimo jiné vysloužit velikou kritiku tehdejšího Československého prezidenta Václava Havla.¹⁶³

S novým francouzským prezidentem vstoupil v roce 1995 do evropské politiky nový názor. Jacques Chirac považoval naopak rozšiřování za výhodné. Francie se snažila ekonomicky expandovat do střední Evropy, což jí znemožňoval velký vliv Německa v této oblasti. Měla proto pocit, že s rozšířením přijde větší kontrola a na východě tak Německo nebude moci mít tak velkou ekonomickou převahu nad Francií. S postupem času ale na Francii dopadly všechny aspekty rozšíření a uvědomila si, že ve výsledku by to pro ni výhodné nebylo.¹⁶⁴ Německo bylo pro východní státy stále o něco atraktivnější, ať už z historických nebo kulturních důvodů. Francie měla výborné vztahy například s Polskem nebo Rumunskem, ale ostatní státy zůstávaly ve vztahu k ní více méně neutrální. Proto prezident Chirac vykonal několik státních návštěv do zemí střední Evropy, aby využil příležitosti a nabídl nově osvobozeným státům i jinou možnost partnerství, než to německé.¹⁶⁵

V dalších debatách naráží EU na problém, které státy tedy v případě východního rozšíření přijmout. Německo se zastávalo pouze přímých sousedů a ekonomicky velmi blízkých zemí, kdežto Francie nedala dopustit na Rumunsko a Bulharsko. Byla v tom samozřejmě historická spřízněnost s těmito zeměmi, ale také skrytá snaha vyvolat konflikt a rozšíření oddálit.¹⁶⁶

Předpokladem k velkému rozšíření byla institucionální reforma EU, Amsterodamská smlouva totiž počítala s maximálním počtem dvaceti členů. Iniciativa ale opět naráží na zásadní problém, a to francouzskou

¹⁶³ Inham, H., Ingham, M. *EU Expansion to the East : Prospects and Problems*.Glos 2002, 54-55

¹⁶⁴ Pachta, L. *Rozšiřování a prohlubování Evropské unie z perspektivy Francie: současná dilemata ve francouzské evropské politice*. [online]

¹⁶⁵ Inham, H., Ingham, M. *EU Expansion to the East : Prospects and Problems*.Glos 2002, 55

¹⁶⁶ Pachta, L. *Rozšiřování a prohlubování Evropské unie z perspektivy Francie: současná dilemata ve francouzské evropské politice*. [online]

necht' cokoliv měnit. Francie trvala na financování politik, které bylo nastaveno v 60. letech.¹⁶⁷

V roce 2004 došlo zatím k největšímu rozšíření evropské základny, a to o 10 nových států. Francie si byla vědoma toho, že rozšíření na východ je politickou nezbytností, měla však opět strach, aby to neohrozilo funkčnost a jednotnost Unie. Pro uchování vůdčí role navíc Francie razantně prosazuje tzv. vícerychlostní integraci nebo alespoň dvourychlostní. Země, které se nyní k Unii přidaly, jsou ekonomicky slabší a srovnávání vospělosti bude jistě náročné na finance i na čas. Francie se proto obává, aby to neohrozilo fungování EU v jiných oblastech. Jako všechny ostatní země také Francii tížila hrozba dumpingu a zahlcení pracovních trhů občany nových členských států.¹⁶⁸

Existují i hrozby, které ale děsí pouze Francii. Jednou z nich je obava ze změny německé zahraniční politiky, z přeorientování Německa na Východ, namísto koncentrování veškerých jeho snah na prohlubování evropské integrace. Dále Francie považuje postkomunistické státy za malé, problémové a nestabilní. Ve Francii také vzniká představa, že nové státy budou silně propagovat USA především díky vděku za osvobození od komunismu. Obavou je i možná reforma zemědělské politiky, na které si Francie velice zakládá, a na neposledním místě také strach z ústupu francouzského jazyka z jednání EU.¹⁶⁹

V posledních letech je ale patrná změna přístupu ze strany Francie. Počátkem roku 2008 francouzský ministr pro Evropu Jean Pierre Jouyet prohlásil: „Dříve jsme věřili, že federální Evropa je nezbytnost pro hlubší integraci v Unii a že rozšiřování by bránilo jak tomu, tak i efektivní práci Evropy. Nyní jsme tento rozpor překonali. Věc, která mě nejvíce ohromila od doby, kdy jsem před 7 měsíci nastoupil do této funkce, je právě ta

¹⁶⁷ Pachta, L. *Rozšiřování a prohlubování Evropské unie z perspektivy Francie: současná dilemata ve francouzské evropské politice*. [online]

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Ibid.

schopnost 27 (a jednoho dne i více) členských států učinit rozhodnutí.“ To se odráží i ve statistikách veřejného mínění, kdy před rokem 2005 byla podpora rozšiřování trvale pod hodnotou 40%, kdežto po roce 2006 už to byla vždy většina.¹⁷⁰

I v průběhu předsednictví v druhé polovině roku 2008 dávala Francie na odiv svou otevřenou mysl vůči rozšiřování a snažila se dosáhnout výsledků hlavně, co se týče Srbska, které Francie považuje za klíč ke stabilitě v jihovýchodní Evropě. V budoucnu Francie počítá i s přijetím dalších balkánských států jako je Makedonie, Albánie, Bosna a Hercegovina a Chorvatsko. Všichni však uvádějí, že se na to zmíněné státy ještě musí připravit.¹⁷¹

Samostatnou otázkou je pak vstup Turecka do EU. V roce 2004 byly dvě třetiny francouzské veřejnosti proti a ani v roce 2007 se nenašel žádný významný francouzský politik, který by Turecko v Evropské unii rád viděl¹⁷². Francie je i k budoucímu vstupu Turecku skeptická.¹⁷³

Mínění francouzské veřejnosti je důležité zejména proto, že se uvažovalo o referendu v této otázce. Faktorům, které veřejné mínění ve Francii ovlivňují, dominuje názor prezidenta. Dalším faktorem je fakt, že lidé, kteří jsou zastánci lepších vztahů s Tureckem (například bývalý francouzský premiér Michel Rocard) se veřejných diskuzí příliš neúčastní a ze všech stran jsou tak slyšet jen odmítavé názory. Dále se řeší otázky náboženství a sekularismu v Turecku, jejich přístup k ženám a dodržování lidských práv a také turecko-arménské vztahy. Ve Francii jsou totiž Turci považováni za svým způsobem skrytou skupinu, kdežto Arméni

¹⁷⁰ *The French debate on enlargement* [online]

¹⁷¹ *Ibid.*

¹⁷² Pro se dříve vyslovil pouze prezident Jacques Chirac, který ale čelil skepticizmu ze strany své UMP (Unie pro lidové hnutí).

¹⁷³ *Ibid.*

mají vliv na politický život a činí také širokou volební základnu, a to hlavně ve velkých městech jako je Paříž, Lyon nebo Marseille.¹⁷⁴

Ani v roce 2011 prezident Sarkozy na svém odmítavém postoji nic měnit nechce. Nechává se slyšet, že Turecko do Evropské unie nepatří a patřit nebude. Jednání o vstupu Turecka probíhají již od roku 2005 a jediný postup je zatím návrh privilegovaného partnerství, které Turecko odmítá. Vzhledem k současné situaci na severu Afriky¹⁷⁵ se francouzští diplomaté přimlouvají za trochu vstřícnější jednání, které by mohlo situaci v Africe ovlivnit. „Tou měrou, jak se politická a ekonomická síla Turecka ve světě zvětšuje, tak jeho zájem o členství v Evropské unii klesá. Alespoň podle průzkumů veřejného mínění je již méně než poloviční, zatímco v době zahájení rozhovorů to bylo kolem 70%,“ uvedl bývalý velvyslanec ČR v Turecku Tomáš Laně. Turecko si je ale vědomo, že reformy, které bylo donuceno kvůli vstupu do EU učinit, zlepšily samy o sobě situaci v zemi i bez samotného členství.¹⁷⁶

¹⁷⁴ *The French debate on enlargement [online]*

¹⁷⁵ Bouřlivé protivládní nepokoje v Egyptě na počátku roku 2011 se dotkly i Tuniska a ozbrojený konflikt v Libyi.

¹⁷⁶ Šmíd, J.; Bortl, L.; Trusinová, M.; Presová, E. *Francouzský prezident míří do Turecka na krátkou návštěvu [online]*

3.6 Euro

Již v roce 1969 na summitu v Haagu se šest členů EHS rozhodlo vytvořit jednotnou Hospodářskou a měnovou unii (HMU). Komise představila na počátku roku tzv. Barreův plán, který měl za úkol čelit nerovnostem mezi národními měnami šesti států a odvrátit případnou mezinárodní měnovou krizi. Plán, přijatý 17. července 1969 ministry financí, bude předmětem dalších úvah. Summit v Haagu znamená příležitost pro hlavy států a vlád, aby vytvořily podmínky pro vznik HMU.¹⁷⁷

V roce 1988 Evropská rada potvrdila záměr vytvořit HMU. Byl pověřen výbor expertů na měnovou politiku, aby navrhl konkrétní kroky. Na základě Delorovy zprávy (podrobněji viz. kapitola 3.2.3 Delorovo přispění k evropské integraci) byly navrženy tři fáze vývoje. První fáze začala 1. ledna 1990. Mělo v ní dojít k odstranění všech překážek pro volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v rámci EU. Druhá fáze začala 1. ledna 1994 vytvořením Evropského měnového institutu (EMI), předchůdce Evropské centrální banky (ECB). Ta byla založena až v červnu 1998. 1. ledna 1999 začala fáze třetí, při níž došlo k neodvolatelnému stanovování směnných kurzů národních měn jedenácti členských států, což bylo nezbytné pro zavedení jednotné měny, eura.¹⁷⁸

Podle výsledků veřejného mínění, které pro Evropskou komisi v roce 2001 připravila agentura OPTEM, byla Francie, stejně jako v podstatě celá Evropa, na vstup eura dobře připravena a s myšlenkou jednotné měny srozuměna. Již od počátků vyjednávání Francouzi tento počín akceptovali, nemalá část z nich se však cítila s projektem vyřazena. Francouzi byli o přicházejících změnách souvisejících s příchodem eura dobře informováni, i když se to nedá srovnat s informační kampaní,

¹⁷⁷ *Les origines de l'Euro* [online]

¹⁷⁸ *Ibid.*

kteřou zavedlo Německo nebo Lucembursko. Výjimkou zůstává zámořský departement Martinique, kde měli lidé jen hrubou představu o tom, o co vlastně jde a jaká bude vůbec hodnota eura vůči franku.¹⁷⁹

Každý stát, kterého se změny bezprostředně týkaly, si byl vědom velikých makro-ekonomických změn. Veřejnosti byly samozřejmě předkládány hlavně výhody. Panují ale i obavy z neznámého. V případě Francie je to konkrétně strach o udržitelnou stabilitu měny, zvětšení sociálních rozdílů mezi vrstvami a jistá nostalgie z opuštění francouzského franku. Čím více se blížil den, kdy bude euro oficiálně představeno jako národní měna, tím více se diskutovalo o obavě ze zvýšení cen a o tom, jak těžké pro lidi bude si na novou měnu zvyknout.¹⁸⁰

14. prosince 2001, tedy necelý měsíc před oficiálním zavedením, se teprve projevilo nadšení Francouzů pro euro. Zájem o vzorkové balíčky nových bankovek a mincí několikanásobně předčil očekávání.

Francie byla mezi prvními státy, které jednotou evropskou měnu začaly používat. Stalo se tak 1. ledna 2002 po tříleté přípravné fázi. K definitivnímu opuštění franku došlo 17. února, přestože směňování franků na eura bude pokračovat až do roku 2012.¹⁸¹

V měsících nadcházejících po zavedení eura výzkumy prokázaly, že lidé ve Francii si zvykli na užívání eura celkem snadno, i když mají někteří pocit, že teď platí víc. Francouzi dále chápou euro jako výborný jednotící prostředek pro Evropu a navíc jako zdatného soupeře amerického dolaru. Mezi další výhody potom řadí usnadnění cestování, dynamičtější obchod mezi zeměmi a výhody pro uživatele při spolupráci se zahraničními

¹⁷⁹ *Qualitative study on the preparation of Citizen for the changeover to the Euro* [online]

¹⁸⁰ *Ibid.*

¹⁸¹ *Francouzi se vrhli na Euro* [online]

bankami. Obavy ohledně zvyšování cen se objevují už jen v nižší a zřídka i ve střední třídě.¹⁸²

Poslední dobou ale euro zažívá v Evropě krizi. Od roku 2010 investoři této měně málo důvěřují. Důvodem je velké zadlužení evropských zemí a snaha Evropské centrální banky zachránit celou situaci tím, že pustí do oběhu více peněz (tím že odkupuje od evropských zemí dluhopisy). „Euro je odsouzeno. Provázanost v eurozóně je silná a je těžké si představit, že současná situace by nezbrzdila ekonomický růst,“ komentoval situaci eura v roce 2010 Andrew Wilkinson z americké investiční firmy Interactive Brokers Group.¹⁸³

Oddanost Francie euru je zjevná z reakce prezidenta Sarkozyho na vzniklou krizovou situaci. "Paní (německá kancléřka Angela) Merkelová a já nikdy, rozumíte, nikdy, nenecháme euro padnout," prohlásil Sarkozy před zástupci politického a podnikatelského světa. "Pokud si někdo myslí, že se ho vzdáme, pak vůbec nic nechápe psychologii evropských zemí, které proti sobě desítky let bojovaly ve válkách. Je to otázka (evropské) identity," dodal.¹⁸⁴ Navázal tak na svůj novoroční projev, kde případné opuštění eura označil za „bláznovství“.

¹⁸² *Qualitative study on Citizen and the Euro in the months following its introduction* [online]

¹⁸³ Sochor, J. *Po řecké krizi je tu krize eura. Společná měna hraje o život a důvěru investorů* [online]

¹⁸⁴ *Kdo je proti euru, je proti nám, kázal Sarkozy*

3.7 Cíle francouzského předsednictví EU

Francie předsedala Radě Evropské unie (Radě ministrů) už dvanáctkrát. Poprvé tomu tak bylo v roce 1959 a minimálně do roku 2020 se k předsedání již nedostane. Nejdůležitější z těchto předsednictví bylo asi to z roku 2000 (byla přijata Smlouva z Nice) a pro aktuální obrázek o Francii je důležité to poslední, z druhé poloviny roku 2008.¹⁸⁵

3.7.1 Francouzské předsednictví 2000

Druhá polovina roku 2000 byla pro EU ovlivněna francouzským předsednictvím. Oblasti zájmu Francie je možno rozdělit do tří základních směrů. Jedná se především o zajištění růstu a zaměstnanosti, přiblížení Evropy jejím občanům a vytvoření Evropy výkonnější a silnější.¹⁸⁶ Cíle, které si Francie vytyčila, jsou vysoko a vzhledem k situaci, která v Unii panovala, nebylo jednoduché je splnit. V této době se totiž jednalo o institucionálních reformách, které by ve velké míře ovlivnily chod EU a o rozšiřování Unie na východ.¹⁸⁷

Zajištění pokud možno plné *zaměstnanosti* je základním předpokladem pro rychlý ekonomický růst členských zemí. Za tímto účelem vypracovala Francie sociální agendu, obsahující témata jako je ochrana práv pracujících, zlepšení standardu pracovních podmínek, rovné pracovní příležitosti, boj s diskriminací a další.¹⁸⁸

Snaha *přiblížit Evropu jejím občanům* je v abstraktním pohledu touha, aby občané nevnímali EU jako anonymní organizaci, ale něco, co se jich skutečně osobně týká.¹⁸⁹ Konkrétně se dotýká otázek

¹⁸⁵ *Přehled předsednických zemí EU : Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]

¹⁸⁶ *Retour sur la dernière présidence française en 2000* [online]

¹⁸⁷ Král, D. *Předsednictví a la française* [online]

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Ibid.

zdravotnických pracovišť, životního prostředí, bezpečnosti dopravy a otázky vnitřní bezpečnosti a obrany.¹⁹⁰

Pro zformování *výkonnější a silnější Evropy* je Francie nucena soustředit se na institucionální změny v EU a vytvoření Charty základních práv.¹⁹¹ Již v úvodu svého předsednictví Francie uvedla, že hodlá dokončit revizi původních smluv, které definovaly skladbu a funkci orgánů EU. Změna je nutná hlavně ve složení a organizaci Komise, vážení hlasů při hlasování v Radě EU, skladbě Evropského parlamentu atd. Amsterodamská smlouva z roku 1999 se snažila těmto otázkám věnovat, ale nevyřešila je vzhledem k blížícímu se rozšiřování na východ. Oproti tomu Charta základních práv by měla podle Francouzů tak trochu kopírovat něco, co je dobře známé a vyzkoušené, a to francouzskou Deklaraci práv člověka a občana z roku 1789.¹⁹²

Summit v Nice, konaný v prosinci roku 2000, byl důležitou tečkou za francouzským předsednictvím. Ve své době byl zatím nejdelším takovým summitem v historii budování EU (trval pět dní). Během toho jednání bylo v omezené míře dosaženo souhlasu ve čtyřech hlavních bodech o institucionálních změnách nezbytných pro další rozšiřování Unie. Složení Komise bylo změněno a bylo rozhodnuto, že velké státy ztratí v roce 2005 svého druhého komisaře. Na tento rok se naplánovalo i nové vážení hlasů při hlasování v Radě EU. Hlasování kvalifikovanou většinou a silnější spolupráce jsou rozšířeny do nových oblastí a Evropskému parlamentu se dostalo více pravomocí při spolurozhodování.¹⁹³

¹⁹⁰ *Retour sur la dernière présidence française en 2000* [online]

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Král, D. *Předsednictví a la française* [online]

¹⁹³ *Retour sur la dernière présidence française en 2000* [online]

3.7.2 Francouzské předsednictví 2008

Francie se během svého předsednictví chtěla zaměřit zejména na „ochranu evropských občanů“ (motto předsednictví je *Une Europe plus protectrice* – „Ochranářštější Evropa“) a ratifikaci Lisabonské smlouvy. Lisabonská smlouva se měla stát náhradou za euroústavu, kterou Francie (spolu s Nizozemskem) v referendu odmítla (podrobněji viz kapitola 3.3.5 Referendum o smlouvě zřizující ústavu pro Evropu (2005)). Zejména z toho důvodu Francie považovala za důležité „usmířit Evropu se svými občany“. Priority francouzského předsednictví pro rok 2008 můžeme rozdělit do 4 kategorií, a to: energie a klima, problematika migrace, bezpečnost a obrana, zemědělství.¹⁹⁴

Do otázky *energie a klima* se řadí snaha Francie „snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů přinejmenším o 20 %, dosáhnout do roku 2020 20% podílu obnovitelných zdrojů energie na energetické spotřebě Evropské unie a do roku 2020 o 20 % zlepšit energetickou účinnost“. Dále se Francie snažila zmírnit sociální a hospodářské dopady zdražování energie a ropy, ovlivnit dopravní politiku ve službách udržitelného rozvoje a bezpečnosti a předcházet znečišťování životního prostředí.¹⁹⁵

Co se týče *zemědělské politiky*, která, jak už bylo zmíněno, je pro Francii velice důležitým tématem, chce Francie zejména zajistit bezpečnost potravin, zajistit světovou rovnováhu v potravinové oblasti a zachovat vyváženost území EU.¹⁹⁶ Pomoc by také měla jít přímo farmářům. Je důležité garantovat jim dobré příjmy definicí nových mechanismů řízení zemědělských trhů a rozvojem výroby na farmách ve venkovských oblastech.¹⁹⁷

¹⁹⁴ *Přehled předsednických zemí EU : Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]

¹⁹⁵ *Francouzské předsednictví Rady Evropské unie : Pracovní program* [online]

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ *Přehled předsednických zemí EU : Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]

Francie je již léta nucena řešit otázku *migrace* na svém území. Reforma francouzské imigrační politika byla připravena v roce 2006 Nicolasem Sarkozym, který v té době působil na postu ministra vnitra. Podstatou reformy bylo rozlišení „výběrové“ a „trpěné“ imigrace.¹⁹⁸ Tento kontroverzní návrh chce lákat „kvalifikované a talentované“ a naopak omezit příliv imigrantů na základě „rodinných pout“, kteří v roce 2005 tvořili 49,5%.¹⁹⁹ Francie během svého předsednictví usiluje o zavedení jednotné migrační politiky, jedné z priorit Unie v této době, která by se nesla na vlně odpovědnosti a solidarity. Jde o to rozdělit pravomoci nezávisle mezi EU a členské státy, aby bylo jednodušší organizovat legální přistěhovalectví a bojovat s tím nelegálním.²⁰⁰ Z tohoto důvodu chce posílit kontrolu vnějších hranic EU, přičemž členské země by byly samy zodpovědné za svou část vnějších hranic. Dalším cílem je zajištění Společného azylového systému (SEAS) a pomoc zemím třetího světa, odkud většina nelegálních imigrantů pochází, ve smyslu možnosti legálního pracovního místa nebo studijních možností.²⁰¹

Otázka *bezpečnosti a obrany* má za úkol vytvořit pro občany Evropy lepší místo pro život. Důležitá je snaha lépe organizovat stále aktuální boj proti terorismu a vytvořit společné nástroje za tímto účelem. Co se týče organizovaného zločinu, zaměřuje se Francie na boj s počítačovou kriminalitou a obchodu se zbraněmi a drogami. Málo se mluví o takzvaných „eko-mafiích“, jejichž doménou je obchod s toxickými odpady, na jehož potírání se chce Francie též zaměřit.²⁰²

Francie vzala své předsednictví velice vážně a tomu odpovídalo i finanční vydání. Utratila kolem 171 milionů eur, což vychází přibližně na

¹⁹⁸ *Přehled předsednických zemí EU : Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]

¹⁹⁹ Baršová, A. *Francie chce změnit přistěhovaleckou politiku - Francouzský parlament schválil novou imigrační strategii Nicolase Sarkozyho* [online].

²⁰⁰ *Francouzské předsednictví Rady Evropské unie : Pracovní program* [online]

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Ibid.

milion eur denně a je to více než dvakrát tolik než je průměr
předsedajících zemí.²⁰³

Pro zhodnocení je možno opřít se o výsledky Ústavu evropských studií Thomase Moorea, který hodnotí předsednické země EU. Ten dal v prosinci 2008 Francii známku 13,5 z dvaceti možných. Nejlépe byla ohodnocena snaha na poli evropské migrace, dále francouzská iniciativa na uklidnění rusko-gruzinské krize, sedm bodů z deseti si vysloužil francouzský boj s ekonomickou krizí a otázka evropské obrany a zemědělské politiky. Nejhorše hodnocena byla jedna z priorit předsednictví, a to snaha o přijetí tzv. klimatického balíčku a řešení irského „Ne“ na Lisabonskou smlouvu.²⁰⁴

²⁰³ Reiner, T. *Francie na předsednictví nešetřila, vydala milión eur denně* [online].

²⁰⁴ *Francouzské předsednictví EU? Zatím průměr* [online].

4 Závěr

Francie je stát, který stál u zrodu integračního myšlení v Evropě. Už ve středověku přicházejí z Francie nápady, jak zajistit v Evropě klid a mír a jak si vzájemně pomoci v otázkách ekonomiky. Tyto snahy vyvrcholily po druhé světové válce. Obava z toho, že by se podobné krveprolití mohlo ještě někdy opakovat, inspirovala Jeana Monneta a Roberta Schumana k přípravě něčeho, co dnes můžeme považovat za kořeny Evropské unie.

Postupem času ale zjišťujeme, že oddanost Francie evropské integraci je značně omezená. Integrace je žádaná pouze do té doby, dokud nezasahuje do hrdého francouzského smýšlení o vlastním národě. Celých 71% Francouzů je hrdých na to, že jsou Evropany. To je ovšem nemnoho v porovnání s výsledkem 91%, což je číslo určující poměr Francouzů, kteří jsou hrdí na to, že jsou Francouzi.²⁰⁵ Jen pro porovnání je zajímavé dodat, že v naší republice je na svou národnost hrdých necelých 50% lidí.²⁰⁶

Historii vztahu Francie a evropských integračních tendencí doprovází jistá ambivalence. Proti jménům, která v jistém smyslu znamenají „Evropa“ (Monnet, Schuman, Pleven, Delors, Chirac, Giscard d'Estaing a další) dominuje jedno jméno, a to je Charles de Gaulle. Tento nezlomný zastánce francouzské nacionality hrdě bojoval za svůj národ, měl-li pocit, že by mohlo dojít k jeho poškození nebo k omezení jeho suverenity. Nebál se v šedesátých letech sedm měsíců blokovat jednání ES, nebál se vystoupit z NATO a nebál se ani pohrozit definitivním vystoupením z ES v případě přijetí Velké Británie do jejich řad.

²⁰⁵ Vychází z průzkumu ústavu CSA, Europeanova a Profession politique. Informace je dostupná na serveru ihned.cz.

²⁰⁶ Vychází z průzkumu agentury Median. Informace je dostupná na serveru lidovky.cz.

Otázka evropské integrace je ve Francii stále aktuální, zejména asi také proto, že sami francouzi jsou často začleňováni do rozhodovacího procesu díky referendům.

Francie je zcela jistě jedním ze základních kamenů EU a bez ní by Unie nebyla tím, čím dnes je. Francie je ráda, že je součástí integračních procesů a součástí Evropy jako takové, což jí přináší spoustu výhod. Přesto sama sebe nerada staví na stejnou úroveň se státy Východní Evropy a jistě by v rámci Unie nepohrdla nějakým čestným místem nebo vedoucí funkcí.

5 Použitá literatura

- AGULHON, Maurice. *La République : de Jules Ferry à François Mitterrand*. Vyd. 1. Hachette : Hachette Littératures, 1997. 539 s. ISBN 2.01.013367.6
- AGULHON, Maurice. *De Gaulle : Dějiny, symbol, mýtus*. Doubravka Olšáková. Vyd. 1. Praha : Lidové noviny, 2005. 101 s. ISBN 80-7106-996-5.
- BLAIR, Alasdair. *The European Union since 1945*. Harlow : Pearson Education Limited, 2005. 166 s. ISBN 0-582-42393-7
- COUDENHOVE-KALERGI, Richard N. *Pan-Evropa*. Rudolf Kučera. Praha : Panevropa Praha s.r.o., 1993. 130 s. ISBN 80-900034-7-8.
- DINAN, Desmond. *Historical Dictionary of European Community*. Metuchen : The Scarecrow press, Inc., 1993. 290 s. ISBN 0-8108-2666-6
- DUKE, Simon. *Elusive Quest for European Security*. Houndmills : Macmillan in association with St. Antony's College, Oxford, 2000. 406 s. ISBN 0-333-77798-0
- DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. Vyd. 1. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2007. 343 s. ISBN 987-86708-32-4.
- FIALA, Petr; PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Vyd. 2. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2
- FONTAINE, Pascal. *Nová idea pro Evropu : Schumanova deklarace*. Vyd.2. Praha : Informační centrum Evropské unie při Delegaci Evropské komise v České republice, 2000. 29 s. ISBN 80-238-7069-6.
- GONĚC, Vladimír. *Evropská idea I*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2000. 192 s. ISBN 80-210-2355-4
- INGHAM, Hilary; INGHAM, Mike. *EU Expansion to the East : Prospects and Problems*. Glos : Edwars Elgar Publishing Limited, 2002. 288 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.cz/books?id=ZrO5hHyA1zwC&pg=PA50&lpg=PA50>

&dq=trouille+france+germany+and+the+eastwards+expansion&source=bl
&ots=Cluxn-YozR&sig=oviAwdfC7nmfQR727LWka2O4oRE&hl=cs&ei=lo-
mTY-

XL4r6sga9_a2cCA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0C
CEQ6AEwAQ#v=onepage&q=trouille%20france%20germany%20and%2
0the%20eastwards%20expansion&f=false>. ISBN 1843765209.

- ORT, Alexandr. *Charles de Gaulle. Vlastenec a Evropan*. Praha : Nakladatelství Eva, 1999. 24 s. ISBN 80-86219-15-1
- PALMER, Alan. *Who's who in World Politics : From 1860 to the present day*. Vyd. 1. Londýn : Routledge, 1996. 363 s. ISBN 0-415-13161-8

5.1 Internetové zdroje

- 80. léta a 90. léta - velký krok vpřed [online]. 2005 [cit. 2011-03-15]. Euroskop.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/322/462/clanek/80-leta-a-90-teta---velky-krok-vpred/>>.
- AUSTIN, D. Andrew. Provincial Interests and Political Integration: Voting in the French Maastricht Referendum. *Working Paper series* [online]. 2005, [cit. 2011-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://iweb.cerge-ei.cz/pdf/wp/Wp281.pdf>>. ISSN 1211-3298.
- BARŠOVÁ, Andrea. *Francie chce změnit přistěhovaleckou politiku - Francouzský parlament schválil novou imigrační strategii Nicolase Sarkozyho* [online]. 2006-07-11 [cit. 2011-03-03]. Www.migraceonline.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957017>>.
- BLACK, Ian. Chirac agrees to a vote on EU treaty. *Guardian* [online]. 2004-07-15, [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2004/jul/15/eu.france>>.
- DESCHAMPS, Étienne . General de Gaulle's first veto. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.

- DESCHAMPS, Étienne .The refusal to ratify the EDC Treaty. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.
- DESCHAMPS, Étienne. Difficult negotiations. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.
- DESCHAMPS, Étienne. The Luxembourg Compromise. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-01-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.ena.lu/>>.
- FINGERLAND, Jan. *Francie a orient* [online]. 2008-02-05 [cit. 2011-03-15]. Civic Institute. Dostupné z WWW: <<http://www.obcinst.cz/en/FRANCIE-A-ORIENT-c1227/>>.
- Francouzi se vrhli na Euro. *Idnes.cz*. 2001-12-14, Dostupný také z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/francouzi-se-vrhli-na-euro-dc6-eko_euro.aspx?c=A011214_122142_eko_euro_ven>.
- *Francouzské předsednictví EU? Zatím průměr* [online]. 2008-12-09 [cit. 2011-03-03]. Tyden.cz. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/francouzske-predsednictvi-eu-zatim-prumer_94963.html>.
- *Francouzské předsednictví Rady Evropské unie: Pracovní program* [online]. 2008 [cit. 2011-03-03]. Eu2008.fr. Dostupné z WWW: <http://eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Programme_CS.pdf>.
- French say firm "No" to EU Treaty. *BBC News* [online]. 2005-03-30, [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4592243.stm>>.
- Front national [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Europe. Dostupné z WWW: <http://www.frontnational.com/?page_id=1185>.

- GOYBET, Catherine. Le oui à Maastricht... et après ?. *Du Marché commun et de l'Union européenne* [online]. 1992, 361, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.
- Kdo je proti euru, je proti nám, kázal Sarkozy. *Novinky.cz* [online]. 2011-01-27, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/223566-kdo-je-proti-euru-je-proti-nam-kazal-sarkozy.html>>.
- KRÁL, David . *Předsednictví a la française* [online]. 2000-09-04 [cit. 2011-03-03]. Europeum. Dostupné z WWW: <<http://www.europeum.org/cs/integrace/22-integrace--4/583-pedsednictvi-a-la-francaise>>.
- *Le ministère de l'intérieur* [online]. 2005 [cit. 2011-03-01]. Le référendum de 29 mai 2005. Dostupné z WWW: <http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/elections/les_elections_en_france/referendum-2005/elections-2005/downloadFile/attachedFile_9/ue12p.pdf>.
- Le programme de l'UMP en dix points. *France Matin* [online]. 2006-14-11, [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.francematin.info/Le-programme-de-l-UMP-en-dix-points_a8395.html>.
- LEKL, Christian. General de Gaulle's second veto. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.
- LEKL, Christian. The reaction of the Six to the United Kingdom's second application for accession. [*European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.
- LEKL, Christian. The United Kingdom's second application for accession to the Common Market. *European Navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ena.lu>.

- LEKL, Christian. The United Kingdom's first application for accession to the Common Market. *European navigator : The authoritative multimedia reference on the history of Europe* [online]. [cit. 2011-03-3]. Dostupné z WWW: <www.ena.lu>.
- Les origines de l'Euro. *Toute l'Europe* [online]. 2010-08-06, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.touteleurope.eu/fr/actions/economie/euro/presentation/les-origines-de-l-euro.html>>.
- *Les Verts* [online]. 2007 [cit. 2011-03-01]. Redonner du sens au projet européen. Dostupné z WWW: <http://lesverts.fr/IMG/pdf/pr2007_e.pdf>.
- *Mouvement democrate* [online]. 2009 [cit. 2011-03-03]. Nous l'Europe. Dostupné z WWW: <http://www.mouvementdemocrate.fr/evenements/telechargement/Programme_Lxgislatuere_-_Web.pdf>.
- *Návrh Evropské ústavy připravený Evropským konventem: Představení návrhu občanům* [online]. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004 [cit. 2011-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/2/766-navrh-evropske-ustavy-pripraveny-evropskym-konventem-predstaveni-navrhu-obcanum.pdf>>. ISBN 92-894-6450-X.
- PACHTA, Lukáš. Rozšiřování a prohlubování Evropské unie z perspektivy Francie: současná dilemata ve francouzské evropské politice. *Euractiv* [online]. 2004-06-03, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/rozirovn-a-prohlubovn-evropsk-unie-zperspektivy-francie-souas>>.
- *Parti communiste français* [online]. 2011 [cit. 2011-03-15]. Face à l'échec du Traité de Lisbonne, quelle Europe?. Dostupné z WWW: <<http://www.pcf.fr/7520>>.
- *Parti communiste français* [online]. 2011 [cit. 2011-03-15]. Quelle Europe?. Dostupné z WWW: <http://www.pcf.fr/sites/default/files/doc_europe.pdf>.

- *Parti socialiste* [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Europe et international. Dostupné z WWW: <<http://www.parti-socialiste.fr/nos-idees/europe-et-international>>.
- *Přehled předsednických zemí EU: Francie (1.7. - 31.12.2008)* [online]. 2008 [cit. 2011-03-03]. Euroskop.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8426/sekce/francouzske-predsednictvi-1-7---31-12-2008/>>.
- *Qualitative study on Citizen and the Euro in the months following its introduction* [online]. 2001 [cit. 2011-03-01]. Europa.eu. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_euro0701_en.pdf>.
- *Qualitative study on the preparation of citizens for the changeover to Euro* [online]. 2001 [cit. 2011-03-01]. Europa.eu. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_euro0701_en.pdf>.
- REINER, Tomáš. *Francie na předsednictví nešetřila, vydala milión eur denně* [online]. 2009-10-27 [cit. 2011-03-03]. Novinky.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/182780-francie-na-predsednictvi-nesetrila-vydala-milion-eur-denne.html?ref=boxA>>.
- *René Coty (1882-1962)* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Elysée : Présidence de la république. Dostupné z WWW: <<http://www.elysee.fr/president/la-presidence/les-presidents-depuis-1848/histoire-des-presidents-de-la-republique/rene-coty-1882-1962.5367.html>>.
- *Retour sur la dernière présidence française en 2000* [online]. 2001 [cit. 2011-03-03]. La documentation Française. Dostupné z WWW: <<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/presidence-francaise-union-europeenne-2008/presidence-francaise-2000.shtml>>.
- RICHARD, Arsène; PABST, Ronald . Evaluation of the French Referendum on the EU Constitution, Mai 2005. *Democracy International* [online]. 2005, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW:

<<http://democracy-international.org/fileadmin/di/pdf/monitoring/di-france.pdf>>.

- ROVNÁ, Lenka. Smlouva o ústavě pro Evropu. *Euroskop.cz : věcně o Evropě* [online]. [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8901/sekce/smlouva-o-ustave-pro-evropu/>>.
- SOCHOR, Jan. Po řecké krizi je tu krize eura. Společná měna hraje o život a důvěru investorů. *Ihned.cz* [online]. 2010-05-17, [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://finweb.ihned.cz/c1-43595960-po-recke-krizi-je-tu-krize-eura-spolecna-mena-hraje-o-zivot-a-duveru-investoru>>.
- ŠMÍD, Jan, et al. Francouzský prezident míří do Turecka na krátkou návštěvu. *Český Rozhlas* [online]. 2011-02-25, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropskaunie/_zprava/856337>.
- *The Barcelona Process* [online]. 2005 [cit. 2011-03-15]. Europa.eu. Dostupné z WWW: <http://eeas.europa.eu/euromed/barcelona_en.htm>.
- The French debate on enlargement. *European Stability Initiative* [online]. 2009-02-03, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.esiweb.org/enlargement/?cat=50#awp::?cat=50>>.
- *Union pour la Méditerranée: le financement des projets reste flou* [online]. 2008-07-14 [cit. 2011-03-15]. Euractiv.fr. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.fr/presidence-francaise-ue/article/union-pour-la-mediterranee-financement-projets-reste-flou-000958>>.
- *Vincent Auriol (1884 - 1966)* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Elysée : Présidence de la république. Dostupné z WWW: <<http://www.elysee.fr/president/la-presidence/les-presidents-depuis-1848/histoire-des-presidents-de-la-republique/vincent-auriol-1884-1966.5369.html>>.

6 Resumé

Diplomová práce se zabývá tématem vztahu Francie a evropské integrace a Evropské unie. Popisuje počátky evropského integračního myšlení, s důrazem na pojem Pan-Evropa. Shrnuje přístup francouzských prezidentů Čtvrté a Páté francouzské republiky k evropské integraci. Práce zmiňuje francouzské osobnosti, které pomohly evropským integračním procesům (J. Monnet, R. Schuman, R. Plevén, J. Delors) a zároveň pojednává o překážkách, které Francie postavila evropské integraci do cesty (krach EOS, veto o přijetí Velké Británie do ES, krize „prázdné židle“, francouzská referenda o evropských otázkách). Práce se detailně zabývá volebními programy největších politických stran Francie vzhledem k tématu integrace a postojem Francie k východnímu rozšiřování. Dále je zde popsán názor Francie a jejích občanů na jednotnou měnu euro a záměry Francie v průběhu jejích předsednictví v Radě EU.

7 Abstract

The diploma thesis deals with the topic of France and its relationship to European integration and European Union. It describes the roots of the thoughts of European integration with a focus on the concept of „Pan-Europe“. It sums up the attitudes of the presidents of the Fourth and Fifth French Republic to the European integration. The thesis mentions French personages who helped to deepen the integration process (J. Monnet, R. Schuman, R. Pleven, J. Delors) and on the other hand, it discusses the difficulties that were caused by France (the failure of EDC, veto on British membership in EC, the „empty chair“ crisis, French referendums on the European issues). The thesis examines profoundly the parts of electoral programs of the main French political parties related to Europe and the French attitude to the eastward enlargement of the EU. It also describes the opinion of France and its citizens to the issue of single currency and French goals during its presidencies of the Council of EU.